

รวมจดหมาย

ความเห็นทางกฎหมาย(*Legal Opinion*)

พฤษภาคม 2551-มกราคม 2552

คนไทยตามมาตรา
๒๓

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม
ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๑

โดย

SWIT

Stateless Watch for
Research and Development Institute of Thailand

**STATE
LESS
WATCH**

๓๔๑/๒๓ ซอยจรัลสนิทวงศ์ ๓๑/๑ ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
341/23 SoiJaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700

โทรศัพท์ / โทรสาร(Fax): (66) 2 -866-5494

e-mail : statelesswatch@gmail.com Blog : statelesswatch.wordpress.com

สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

341/23 Soi Jaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri
Bangkoknoi Bangkok 10700

โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

statelesswatch@gmail.com

SWIT

Stateless Watch
for Research and
Development
Institute
of Thailand

สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch for Research and Development Institute of Thailand) หรือ SWIT เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มุ่งสร้างและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานะบุคคลและสิทธิ ที่เกิดจากการรวมตัวของบุคลากรในสาขาอาชีพ เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงและพัฒนาสถานะบุคคลและสิทธิคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ

จากจุดเริ่มต้นของเพื่อน 3 คนก่อตั้งเป็นโครงการเล็กๆ ในนาม โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) เมื่อปลายปี 2549 พัฒนามาสู่การก่อตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ หรือ SWIT ในเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ภายใต้การสนับสนุนทางวิชาการจากรศ.ดร.พันธ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ด้วยความเชื่อมั่นว่าการผลักดันการแก้ไขปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติในรัฐไทยนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการวิจัยและพัฒนา (R&D) องค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนต้องมีการบังคับใช้และพัฒนากฎหมาย เพื่อคุ้มครองและเยียวยาสิทธิของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ยุติธรรมและเคารพต่อหลักนิติรัฐ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานะบุคคลและสิทธิ และการบังคับใช้และพัฒนากฎหมาย เพื่อคุ้มครองและเยียวยาสิทธิของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยุติธรรมและเคารพต่อหลักนิติรัฐ
2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไร้รัฐไร้สัญชาติสามารถเข้าถึงสิทธิและความยุติธรรม
3. เพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกฎหมายแก่คนไร้รัฐ ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่คนไร้สัญชาติ รวมถึงภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. เพื่อรณรงค์และผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย และนโยบายด้านสถานะบุคคลและสิทธิที่มีประสิทธิภาพ ยุติธรรมและเคารพต่อหลักนิติรัฐ
3. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายองค์กรด้านสถานะบุคคลและสิทธิผ่านองค์ความรู้
4. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ ภาคประชาชน ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ ต่อคนไร้รัฐไร้สัญชาติ

กิจกรรม

1. งานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานะบุคคลและสิทธิ ผ่านงานวิจัย เวทีวิชาการ (Academic Talk) อาทิวิจัยกระบวนการยุติธรรมในค่าย (2549: โดยการสนับสนุนของ UNHCR) งานวิจัยเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพให้แก่คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ (2550-2551, สนับสนุนโดยสำนักงานวิจัยเพื่อหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ)

งานวิจัยที่ต่อเนื่อง (4R):

- R-1 สิทธิในหลักประกันสุขภาพของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- R -2 คนต่างด้าวในทะเบียนราษฎรไทย
- R -3 การพัฒนาฐานข้อมูลคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติในประเทศไทย
- R -4 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดสถานะไร้รัฐ/ไร้สัญชาติโดยกฎหมายภายในของรัฐเพื่อนบ้าน: ไทย-ลาว, กัมพูชาและพม่า

2. งานพัฒนาองค์ความรู้ (4D):

- D-1 งานพัฒนาฐานข้อมูลคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- D -2 งานพัฒนาการสำรวจสถานการณ์ปัญหาคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- D -3 งานเยี่ยมเชิงกัลยาณมิตร (Friendly Visit)
- D-4 งานพัฒนาการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การจัดทำคู่มือ ได้แก่คู่มือการจดทะเบียนการเกิด, คนไทยตามมาตรา 23, คู่มือการเข้าถึงสิทธิในหลักประกันสุขภาพคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- D-5 งานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (Legal Aid: CCL) คือผ่านการอบรมให้ความรู้แก่คนในรัฐไร้สัญชาติ (Classroom), งานให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย (Clinic) และงานผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและนโยบาย (Law & Policy Reform)
- D -6 การสร้างและชักจูงเครือข่ายคนทำงานด้านสถานะบุคคลและสิทธิ

3. 4 Management & Social Move

- M-1 การติดตามการบังคับใช้กฎหมาย เช่นกรณีคนไทยตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายสัญชาตินับใหม่
- M-2 การรณรงค์สิทธิในหลักประกันสุขภาพคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- M-3 การรณรงค์เพื่อผลักดันให้เกิดการยกเว้นกม.คืนชาติให้กับกลุ่มคนไทยถิ่นพลัด
- M-4 การสื่อสารสาธารณะ

ทีมงาน

1. รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนาจิตรา สายสุนทร ที่ปรึกษาและกรรมการ
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. รศ.สมชาย ปรีชาศิลปกุล ที่ปรึกษา
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อธิการบดี มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน
3. ปิ่นแก้ว อุ๋นแก้ว กรรมการและผู้ประสานงาน
4. อติศร เกิดมงคล กรรมการและคณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยด้านแรงงานข้ามชาติ
5. ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล กรรมการและคณะทำงาน
นักกฎหมาย
6. กิติวรญา รัตน์มณี คณะทำงาน
นักกฎหมาย
7. อัจฉรา สุทธิสุนทรินทร์ คณะทำงาน
นักกฎหมาย
8. จุติมาศ สุกใส คณะทำงาน
นักสิทธิมนุษยชน
9. บงกช นภาอัมพร คณะทำงาน
นักสิทธิมนุษยชน

สารบัญ

หน้า

ติดตามการบังคับใช้กฎหมายใหม่ – พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551

- ที่ฝสร.1/2551 ลงวันที่ 29 พ.ค. 2551 / ถึงนายอำเภอเชียงดาว จ.เชียงใหม่ 1
กรณี ปฏิเสธการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551
- ที่ฝสร.2/2551 ลงวันที่ 30 พ.ค. 2551 / ถึงนายอำเภอเมือง จ.เชียงราย 4
กรณี ปฏิเสธการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 และการเรียกพยานหลักฐานเกินความจำเป็น
- ที่ฝสร.3/2551 ลงวันที่ 18 มิ.ย. 2551 / ถึงนายอ.คลองใหญ่ จ.ตราด 8
กรณี ปฏิเสธการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 และการเรียกพยานหลักฐานเกินความจำเป็น
- ที่ฝสร.4/2551 ลงวันที่ 20 มิ.ย. 2551 / ถึงนายอำเภอแม่สาย จ.เชียงราย 12
กรณี การกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กรอกข้อมูลว่าเป็น “คนต่างด้าว”
- ที่ฝสร.5/2551 ลงวันที่ 8 ก.ค. 2551 / ถึงนายกเทศบาลเมืองน่าน จ.น่าน 15
กรณี การกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กรอกข้อมูลว่าเป็น “คนต่างด้าว”
- ที่ฝสร.6/2551 ลงวันที่ 15 ก.ค. 2551 / ถึงนายอำเภอปาง จ.ลำปาง 17
กรณี ปฏิเสธการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551
- ที่ฝสร.7/2551 ลงวันที่ 25 ก.ค. 2551 / ถึงนายอำเภอสังขละบุรี จ.กาญจนบุรี 20
กรณี ไม่ลงวันที่รับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ,ไม่ให้ผู้ยื่นคำร้องฯ เอกสารคำร้องฯ , การตั้งคณะทำงานพิจารณาคำร้องฯ, และให้นำพยานมาในวันยื่นคำร้องฯ

	หน้า
➤ <u>ที่ฝสร.11/2551 ลงวันที่ 26 ธ.ค. 2551 /ถึงพอ.รพ.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน และเลขาธิการสปสช.</u>	23
➤ <u>ที่ฝสร.12/2551 ลงวันที่ 26 ธ.ค. 2551 /ถึงนายกรัฐมนตรี</u> กรณี การปฏิเสสิทธิในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของบุคคลผู้มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551	26
➤ <u>ที่ฝสร.1/2552 ลงวันที่ 9 ม.ค. 2552 /ถึงประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง</u>	29
➤ <u>ที่ฝสร.2/2552 ลงวันที่ 9 ม.ค. 2552 /ถึงผู้อำนวยการเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร</u> กรณี การปฏิเสสิทธิทางการเมืองของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551	32
➤ <u>ที่ฝสร.3/2552 ลงวันที่ 29 ม.ค. 2552 /ถึงนายอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม</u> กรณี ความล่าช้าในการพิจารณาคำขอลงรายการสัญชาติไทยของผู้มีสัญชาติไทยตาม มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551แห่งพระราชบัญญัติ สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กรณีของพระวันวิวิห์ อภิญญาโณ	35

ภาคผนวก

- ความคืบหน้าติดตามการบังคับใช้กฎหมายใหม่

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 341/23 SoiJaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com
 โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ฝสร. 1/2551

วันที่ 29 พฤษภาคม 2551

เรื่อง **ความเห็นทางกฎหมาย (Legal Opinion)** ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานทะเบียนราษฎร ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 เพื่อประสานความเข้าใจ ระหว่างอำเภอเชียงดาวและบุคคลที่ประสงค์ยื่นคำร้อง

เรียน นายอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือ มท.0309.1/ว.1587 เรื่อง การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ลว.22 พฤษภาคม 2551

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ได้รับแจ้งจากเครือข่ายว่า ได้มี ผู้ยื่นคำร้อง หรือผู้ทรงสิทธิตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ได้ไปแสดงตนต่ออำเภอเชียงดาว เพื่อขอคำร้อง/ขอยื่นคำร้องตามมาตรา 23 ดังกล่าว แต่ไม่สามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้

ทางโครงการฯ จึงเรียนมาเพื่อขอเสนอความเห็นทางกฎหมาย ข้อห่วงใยและข้อหารือ กับ ทางอำเภอเชียงดาว ดังต่อไปนี้

1. มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ของสังคมไทยซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 หลังจากที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้กำหนดให้บุตรของ (1) มารดาที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย หรือ (2) บิดาซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย และจดทะเบียนสมรสกับมารดา โดยสามารถแบ่งกลุ่มบุตรของบุคคลดังกล่าวได้ เป็น 3 กลุ่มคือ

- กลุ่มที่ 1. บุคคลที่เกิดก่อนวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ซึ่งถูกถอนสัญชาติไทยโดยผลแห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337
- กลุ่มที่ 2. บุคคลที่เกิดตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2515 จนถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535 และเป็นผู้ไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลแห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337
- กลุ่มที่ 3. บุตรที่เกิดจากบุคคลกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ที่เกิดก่อนวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551

บุคคลทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น เป็นบุคคลที่มาตรา 23 กำหนดและรับรองให้มีสถานะเป็น “ผู้มีสัญชาติไทย” โดยสถานะการเป็นผู้สัญชาติไทยนี้ มีผลตั้งแต่วันที่กฎหมายฉบับนี้บังคับ กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551

2. อย่างไรก็ดี มาตรา 23 ได้กำหนดกระบวนการในการเข้าถึงการมีเอกสารรับรองสถานะผู้มีสัญชาติไทย โดยให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและสามารถยื่นคำขอลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎร พร้อมด้วยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารการทะเบียนราษฎรที่แสดงว่าเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทย และเอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี) ฯลฯ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแห่งท้องที่ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาในปัจจุบัน..” นับจากวันที่กฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้ไปแล้ว 90 วัน (ปรากฏตามมาตรา 23 วรรคสอง และตามข้อ 1-2 แห่งหนังสือ มท.0309.1/ว.1587 โดยรายละเอียดของหนังสือสั่งการดังกล่าว และแบบฟอร์มคำขอนั้น นายทะเบียนท้องถิ่นสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของกรมการปกครอง คือ

<http://www.dopa.go.th/dopanew/doc/moi03091587.pdf>)

จากบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมส่งผลให้บุคคลทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น มีสิทธิที่จะยื่นคำขอลงรายการสัญชาติฯ ต่อนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่น นับจากวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป และเมื่อนายทะเบียนรับคำขอพร้อมหลักฐานแล้ว จะต้องดำเนินการตรวจสอบหลักฐาน สอบสวนผู้ยื่นคำร้องและพยานบุคคล เพื่อรวบรวมหลักฐานและทำความเข้าใจเสนอต่อนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน ว่าจะมีคำสั่งอนุมัติ หรือไม่อนุมัติให้เพิ่มชื่อผู้ยื่นคำร้องเข้าในทะเบียนราษฎร (ท.ร. 14) ปรากฏตามข้อ 3-5 แห่งหนังสือ มท.0309.1/ว.1587

3. อนึ่ง แนวทางการดำเนินงานตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ ดังกล่าวนี เคยได้รับการกำหนดให้เป็นแนวทางของกรมการปกครองและหน่วยงานทะเบียนทั่วประเทศในการให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากปว.337 มาตั้งแต่ปี 2547 (ปรากฏตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการสั่งให้บุคคลซึ่งถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 และบุตรหลานได้สัญชาติไทย เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2547 และตามหนังสือ มท.0309.1/ว.2687 ลว. 23 สิงหาคม 2548) เพียงแต่ เมื่อมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสัญชาติ จึงได้มีการนำแนวทางการดำเนินงานนี้มาบัญญัติให้ชัดเจนในฐานะของกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ

4. นอกจากนี้ สิทธิในการเข้าถึงสถานะผู้มีสัญชาติไทย เป็นสิทธิประการหนึ่งที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยมาตรา 4, 30 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รวมถึงเป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยข้อ 16 และข้อ 24 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยนับตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2540 เป็นต้นมา

5. ทางโครงการฯ ขออนุญาตเรียนย้ำให้ทางอำเภอเชียงดาวทราบว่า นายทะเบียนอำเภอ เชียงดาวและอำเภอเชียงดาว ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอ รวมถึงเป็นนายทะเบียนผู้มีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 เป็นเจ้าหน้าที่ปกครองซึ่งมีหน้าที่ในการรับคำร้องและพิจารณาคำร้อง ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ และหนังสือสั่งการที่อ้างถึงข้างต้น การปฏิเสธไม่รับคำร้อง ไม่ดำเนินการพิจารณาคำร้องใดๆ อาจ

หมายถึงการไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 9 วรรค 1 (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542, มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาชาติฯ และหนังสือสั่งการ มท.0309.1/ว.1587ฯลฯ

ทางโครงการฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า อำเภอเชียงดาว ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิในการมีสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ โดยทางโครงการฯ ขอเสนอและขอหารือว่า ทางอำเภอควรดำเนินการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานภายในอำเภอเชียงดาว ชี้แจงและทำความเข้าใจทางปฏิบัติดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และกับบุคคลที่ประสงค์จะยื่นคำร้องตามมาตรา 23 ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและเพื่อการดำเนินงานตามมาตรา 23 อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และหากท่านมีข้อขัดข้องประการใด ทางโครงการฯ ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการประสานงานด้านต่าง ๆ เพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์แห่งมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญญาชาติฯ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และขอขอบคุณมาล่วงหน้าถึงความเข้าใจในปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไร้สัญชาติต้องเผชิญในการดำรงชีวิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักวิชาการด้านนิติศาสตร์และทนายความ

โครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ

สำเนาถึง:

1. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาทนายความ

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 341/23 SoiJaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com
 โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ฝสร. 2/2551

วันที่ 30 พฤษภาคม 2551

เรื่อง **ความเห็นทางกฎหมาย (Legal Opinion)** ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานทะเบียนราษฎร ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 เพื่อประสานความเข้าใจ ระหว่างอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงรายและบุคคลที่ประสงค์ยื่นคำร้อง

เรียน นายอำเภอเมืองเชียงราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือ มท.0309.1/ว.1587 เรื่อง การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ลว.22 พฤษภาคม 2551

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ได้รับแจ้งจากองค์กร เครือข่ายคือ คณะทำงานด้านสถานะบุคคลจังหวัดเชียงราย ว่าได้มีผู้ยื่นคำร้อง หรือผู้ทรงสิทธิตาม มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้ไปแสดงตนต่ออำเภอเมือง เชียงราย เพื่อขอแบบคำขอ/ขอยื่นคำขอตามมาตรา 23 ดังกล่าว แต่ไม่สามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้

ทางโครงการฯ จึงเรียนมาเพื่อขอเสนอความเห็นทางกฎหมาย ข้อห่วงใยและข้อหารือ กับ ทางอำเภอเมือง ดังต่อไปนี้

1. มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กฎหมายสัญชาติฉบับ ใหม่ของสังคมไทยซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 หลังจากที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้กำหนดให้บุตรของ (1) มารดาที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย หรือ (2) บิดาซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย และจดทะเบียนสมรสกับมารดา โดยสามารถแบ่งกลุ่มบุตรของบุคคลดังกล่าวได้ เป็น 3 กลุ่มคือ

- กลุ่มที่ 1. บุคคลที่เกิดก่อนวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ซึ่งถูกถอนสัญชาติไทยโดย ผลแห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337
- กลุ่มที่ 2. บุคคลที่เกิดตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2515 จนถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535 และเป็นผู้ไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลแห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337
- กลุ่มที่ 3. บุตรที่เกิดจากบุคคลกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ที่เกิดก่อนวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551

บุคคลทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น เป็นบุคคลที่มาตรา 23 กำหนดและรับรองให้มีสถานะเป็น “ผู้มีสัญชาติไทย” โดยสถานะการเป็นผู้สัญชาติไทยนี้ มีผลตั้งแต่วันที่กฎหมายฉบับนี้บังคับ กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551

2. อย่างไรก็ตาม มาตรา 23 ได้กำหนดกระบวนการในการเข้าถึงการมีเอกสารรับรองสถานะผู้มีสัญชาติไทย โดยให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและสามารถยื่นคำขอลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎร พร้อมด้วยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารการทะเบียนราษฎรที่แสดงว่าเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทย และเอกสารอื่นๆ (ถ้ามี) ฯลฯ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแห่งท้องที่ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาในปัจจุบัน..” นับจากวันที่กฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้ไปแล้ว 90 วัน (ปรากฏตามมาตรา 23 วรรคสอง และตามข้อ 1-2 แห่งหนังสือ มท.0309.1/ว.1587 โดยรายละเอียดของหนังสือสั่งการดังกล่าว และแบบฟอร์มคำขอนั้น นายทะเบียนท้องที่สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของกรมการปกครอง คือ

<http://www.dopa.go.th/dopanew/doc/moi03091587.pdf>)

จากบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมส่งผลให้บุคคลทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น มีสิทธิที่จะยื่นคำขอลงรายการสัญชาติฯ ต่อนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่น นับจากวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป และเมื่อนายทะเบียนรับคำขอพร้อมหลักฐานแล้ว จะต้องดำเนินการตรวจสอบหลักฐาน สอบสวนผู้ยื่นคำร้องและพยานบุคคล เพื่อรวบรวมหลักฐานและทำความเข้าใจเสนอต่อนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 15 วันว่าจะมีคำสั่งอนุมัติ หรือไม่อนุมัติให้เพิ่มชื่อผู้ยื่นคำร้องเข้าในทะเบียนราษฎร (ท.ร. 14) ปรากฏตามข้อ 3-5 แห่งหนังสือ มท.0309.1/ว.1587

3. ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า เนื่องจากการให้สัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ เป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับบุคคลที่เคยมีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่ถูกถอนสัญชาติและบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 โดยกฎหมายกำหนดให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป หนังสือ มท.0309.1/ว.1587 ระบุไว้ชัดเจนในข้อ 7 ว่า ให้นายอำเภอและผู้อำนวยการเขตต้องพิจารณาอนุมัติด้วยตนเองด้วยความรอบคอบ รวดเร็วและเป็นธรรม มิให้มีการเรียกพยานหลักฐานที่เกินความจำเป็น หรือแสวงหาหรือเรียกผลประโยชน์ตอบแทนเป็นอันขาด

4. ในส่วนของเอกสารการทะเบียนราษฎรที่รับรองว่าผู้ยื่นคำร้องเป็นบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยนั้น ตามข้อ 3 แห่งหนังสือ หนังสือ มท.0309.1/ว.1587 ระบุว่าเอกสารฯ ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นเอกสารที่มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องเป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างการยื่นหรือระหว่างการพิจารณาให้สัญชาติไทย โดยรัฐมนตรี (การได้สัญชาติโดยมาตรา 7 ทวิ วรรค 2) เอกสารรับรองสถานะที่เกิดที่ใช้ในการยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรค 2 ย่อมสามารถนำมาใช้ในการยื่นคำร้องเพื่อลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ ได้ โดยไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการขอออกหนังสือรับรองสถานะที่เกิดฉบับใหม่ รวมถึงยังสามารถร้องขอให้ทางอำเภอดำเนินการขอสำเนาหนังสือ

รับรองสถานที่ที่เกิดจาก สำนักความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง (สนมม.) ในกรณีที่ผู้ร้องได้เคยยื่น คำร้องของสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรค 2 ไว้ก่อนหน้านี

5. อนึ่ง แนวทางการดำเนินงานตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ ดังกล่าวนี เคย ได้รับการกำหนดให้เป็นแนวทางของกรมการปกครองและหน่วยงานทะเบียนทั่วประเทศในการให้ สัญชาติไทยแก่กลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 มาตั้งแต่ปี 2547 (ปรากฏตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการสั่งให้บุคคลซึ่งถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศ คณะปฏิวัติฉบับที่ 337 และบุตรหลานได้สัญชาติไทย เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2547 และตามหนังสือ มท.0309.1/ว.2687 ลว. 23 สิงหาคม 2548) เพียงแต่ เมื่อมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสัญชาติ จึง ได้มีการนำแนวทางการดำเนินงานนี้มาบัญญัติให้ชัดเจนในฐานะของกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ

6. นอกจากนี้ สิทธิในการเข้าถึงสถานะผู้มีสัญชาติไทย เป็นสิทธิประการหนึ่งที่ได้รับการ รับรองและคุ้มครองโดยมาตรา 4, 30 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รวมถึงเป็น สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยข้อ 16 และข้อ 24 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิทางแพ่งและการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีโดยการยกยอญวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 และมีผลใช้บังคับกับ ประเทศไทยนับตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2540 เป็นต้นมา

7. ทางโครงการฯ ขออนุญาตเรียนย้ำให้ทางอำเภอเมืองทราบว่า นายทะเบียนอำเภอเมือง เชียงรายและอำเภอเมืองเชียงราย ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอ รวมถึงเป็นนายทะเบียนผู้มีอำนาจ หน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 เป็นเจ้าหน้าที่ ปกครองซึ่งมีหน้าที่ในการรับคำร้องและพิจารณาคำร้อง ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ และหนังสือสั่งการที่อ้างถึงข้างต้นฯ การปฏิเสธไม่รับคำร้อง ไม่ดำเนินการพิจารณาคำร้องใดๆ อาจ หมายถึงการไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 9 วรรค 1 (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล ปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542, มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯและ หนังสือสั่งการ มท.0309.1/ว.1587ฯ

รวมถึงการเรียกพยานหลักฐานที่เกินความจำเป็นนั้น อาจถูกตั้งข้อสังเกต-คำถามว่าเป็นการ เลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและหรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิด กับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ตามมาตรา 9 วรรค 1 (1) แห่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

ทางโครงการฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า อำเภอเมืองเชียงราย ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอจะ ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิในการมีสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ โดยทางโครงการฯ ขอเสนอและขอหารือว่า ทางอำเภอ ควรดำเนินการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานภายในอำเภอเมืองเชียงราย ชี้แจงและทำความเข้าใจ

ทางปฏิบัติดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และกับบุคคลที่ประสงค์จะยื่นคำร้องตามมาตรา 23 ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและเพื่อการดำเนินงานตามมาตรา 23 อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และหากท่านมีข้อขัดข้องประการใด ทางโครงการฯ ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการประสานงาน ด้านต่าง ๆ เพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์แห่งมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญญาชาติฯ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ สาธารณะ และขอขอบคุณมาล่วงหน้าถึงความเข้าใจในปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไร้สัญชาติต้อง เผชิญในการดำรงชีวิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย

โครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ

สำเนาถึง:

1. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
3. ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ กรมการปกครอง

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 341/23 SoiJaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com
 โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ฝสร. 3/2551

วันที่ 18 มิถุนายน 2551

เรื่อง **ความเห็นทางกฎหมาย (Legal Opinion)** ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานทะเบียนราษฎร ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 เพื่อประสานความเข้าใจ ระหว่างอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดและบุคคลที่ประสงค์ยื่นคำร้อง

เรียน นายอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

อ้างถึง 1) พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551

2) หนังสือ มท.0309.1/ว.1587 เรื่อง การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตาม มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ลว.22 พฤษภาคม 2551

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ได้รับแจ้งจากองค์กร เครือข่าย คือ โครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐ และไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าได้มีผู้ยื่นคำ ร้องหรือผู้ทรงสิทธิตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้ไปแสดง ตนต่ออำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เพื่อขอแบบคำขอ/ขอยื่นคำขอเพื่อลงรายการสัญชาติไทยใน ทะเบียนบ้านตามมาตรา 23 ดังกล่าว โดยพบว่า แม้ทางอำเภอคลองใหญ่จะรับคำขอ หากทว่าได้มีการ เรียกให้ผู้ยื่นคำขอนำพยานบุคคลโดยกำหนดว่าจะต้องเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน รวมถึงข้าราชการ เท่านั้น ที่จะสามารถให้การรับรองการมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่งอยู่จริงในประเทศไทย และมีการตั้งประเด็นต่อการมีความประพฤติดีหรือการทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมของผู้ยื่นคำขอ ตามข้อ 3.3 ของหนังสือสั่งการหนังสือ มท.0309.1/ว.1587 เรื่อง การขอลงรายการสัญชาติไทยใน ทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ลว. 22 พฤษภาคม 2551

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่าย จึงเรียนมาเพื่อขอเสนอความเห็นทางกฎหมาย ข้อ ทหารหรือและข้อห่วงใยกับทางอำเภอคลองใหญ่ ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ของสังคมไทย คือ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2551 นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้ กำหนดให้ **บุคคลเป้าหมายของมาตรา 23** เป็น “ผู้มีสัญชาติไทย” โดยสถานะบุคคลนี้ มีผลตั้งแต่นั้นวันที่กฎหมายฉบับนี้บังคับ กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 และตามมาตรา 23 วรรคท้าย

ได้กำหนดให้บุคคลเป้าหมายของมาตรา 23 สามารถยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น นับจากวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป โดยกรมการปกครองได้ทำหนังสือสั่งการเป็นการภายในเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน พร้อมแบบฟอร์มคำขอปรากฏตามหนังสือ มท.0309.1/ว.1587

2. ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่าย ขอเรียนย้ำต่อทางอำเภอคลองใหญ่ว่า ภายใต้กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ บุคคลกลุ่มเป้าหมายของมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ มีสถานะบุคคลเป็นผู้มีสัญชาติไทยแล้ว นับแต่วันที่กฎหมายใช้บังคับ และผูกพันอำเภอ สำนักงานเขตสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอ รวมถึงเป็นนายทะเบียนผู้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 เป็นเจ้าหน้าที่ปกครองซึ่งมีหน้าที่ในการรับคำขอและพิจารณาคำขอตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ เพื่อดำเนินการ “รับรอง” การเป็นผู้มีสัญชาติไทยของบุคคลกลุ่มนี้

การปฏิเสธไม่รับคำร้อง ไม่ดำเนินการพิจารณาคำร้องใดๆ รวมถึงการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ยื่นคำร้อง โดยกำหนดนโยบาย/แนวทางระดับอำเภอว่าจะดำเนินการกับกลุ่มบุคคลที่เคยยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ ก่อน การกระทำดังกล่าวอาจหมายถึงการละเลย ไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 9 วรรค 1 (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ และหนังสือ มท.0309.1/ว.1587 ฯลฯ เป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดต่อหลักวิธีปฏิบัติราชการ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 30 อันเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถใช้เป็นฐานแห่งการเข้าสู่วาระการยุติธรรมทางปกครองเพื่อตรวจสอบการกระทำทางปกครองดังกล่าวของอำเภอคลองใหญ่

3. นอกจากนี้ ในประเด็นของการสอบพยานบุคคลเพื่อให้การรับรองเรื่องการมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่งอยู่จริงในประเทศไทยและเรื่องการมีความประพฤติดีหรือการทำความคุณประโยชน์ให้แก่สังคมของผู้ยื่นคำร้อง ตามข้อ 3.3 ของหนังสือสั่งการฯ นั้น ทางโครงการฯ ขอเรียนว่า ภาคประชาสังคมและภาควิชาการมีข้อกังวลและข้อห่วงใยต่อการตีความขยายความเกินข้อเท็จจริงแห่งข้อ 3.3 แห่งหนังสือสั่งการฯ เนื่องเพราะการที่อำเภอคลองใหญ่กำหนดให้บุคคลที่มาเป็นพยานบุคคลจะต้องเป็นข้าราชการ หรือเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ อาจถูกตั้งข้อสังเกตตั้งคำถามว่า เป็นการเรียกพยานหลักฐานที่เกินความจำเป็น เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ตามมาตรา 9 วรรค 1 (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ นอกจากนี้ อาจจะเป็นการเปิดให้เกิดช่องทางการประพฤติมิชอบ อันเป็นสร้างภาระทางเศรษฐกิจและสนับสนุนให้เกิดขบวนการเรียกร้องเงินที่มีขอบได้ ดังที่เคยปรากฏในอดีตที่ผ่านมา

4. หากพิจารณาถึงการที่พระราชบัญญัติสัญญาชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กำหนดให้นายทะเบียนอำเภอ หรือผู้อำนวยการเขตใช้ดุลพินิจพิจารณาเพียงว่า ผู้ยื่นคำร้องมีองค์ประกอบตามพระราชบัญญัติสัญญาชาติฯ กำหนดหรือไม่ จึงถือว่าเป็นการใช้อำนาจผูกพัน (Mandatory Power) กล่าวคือ เป็นอำนาจที่กฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่พิจารณา โดยกำหนดว่า เมื่อมีข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้เกิดขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องตัดสินใจออกคำสั่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วยความรอบคอบ รวดเร็ว และเป็นธรรม มิให้มีการเรียกพยานหลักฐานที่เกินความจำเป็น หรือแสวงหาหรือเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนเป็นอันขาด และหากปรากฏว่า หากเมื่อเวลาผ่านไปนับจากวันยื่นคำร้อง อำเภอหรือสำนักงานเขตใดไม่มีคำสั่งใดๆ แก่ผู้ยื่นคำร้อง เงื่อนไขของการใช้สิทธิทางศาลว่ามีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย จึงเริ่มต้นขึ้นแล้วนับจากวันยื่นคำร้อง

5. นอกจากนี้ สิทธิในการเข้าถึงสถานะผู้มีสัญชาติไทย เป็นสิทธิประการหนึ่งที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยมาตรา 4, 30 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รวมถึงเป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยข้อ 16 และข้อ 24 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยนับตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2540 เป็นต้นมา และขณะนี้อยู่ในระหว่างการจัดทำรายงานประเทศ (Country Report) โดยการบันทึกถึงการปฏิบัติงานของภาคส่วนราชการ และรายงานฉบับนี้ จะถูกรายงานต่อสหประชาชาติในปี 2552

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่าย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า อำเภอคลองใหญ่ ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิในการมีสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ โดยทางโครงการฯ ขอเสนอและขอหารือว่า ทางอำเภอควรดำเนินการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานภายในอำเภอเมือง ชี้แจงและทำความเข้าใจทางปฏิบัติดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และกับบุคคลที่ประสงค์จะยื่นคำร้องตามมาตรา 23 ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและเพื่อการดำเนินงานตามมาตรา 23 อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกราบรื่น และหากท่านมีข้อขัดข้องประการใด ทางโครงการฯ ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการประสานงานด้านต่างๆ เพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์แห่งมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญญาชาติฯ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และขอขอบคุณมาล่วงหน้าถึงความเข้าใจในปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไร้สัญชาติต้องเผชิญในการดำรงชีวิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

สำเนาถึง:

1. ประธานวุฒิสภา
2. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3. ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
5. ผู้อำนวยการสถาบันตำราราชานุภาพ กรมการปกครอง

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 341/23 SoiJaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com
 โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ฝสร. 4/2551

วันที่ 20 มิถุนายน 2551

เรื่อง **ความเห็นทางกฎหมาย (Legal Opinion)** ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานทะเบียนราษฎร
 ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 เพื่อประสานความเข้าใจ
 ระหว่างอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่และบุคคลที่ประสงค์ยื่นคำร้อง

เรียน นายอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือ มท.0309.1/ว.1587 เรื่อง การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน
 ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ลว.22
 พฤษภาคม 2551

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ได้รับแจ้งจากองค์กร
 เครือข่ายคือ คลินิกกฎหมายชาวบ้านอำเภอแม่เมาะ และโครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้
 กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าได้มีผู้ยื่นคำขอหรือผู้ทรงสิทธิตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติ
 สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 คือ นางคำและด.ช.เอกชัย อินคำ ได้ไปแสดงตนต่ออำเภอแม่เมาะ
 จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อยื่นคำขอตามมาตรา 23 ดังกล่าว ซึ่งทางอำเภอแม่เมาะ ได้รับคำร้องแล้วเมื่อวันที่
 4 มิถุนายน 2551 และได้นัดสืบพยานบุคคล อย่างไรก็ตาม ทางอำเภอแม่เมาะได้ออกคำสั่งโดยวาจาให้ผู้
 ยื่นคำร้องแก้คำร้อง โดยระบุให้ผู้ยื่นคำแก้ไขข้อมูลในแบบคำขอ จากบุคคลสัญชาติ “ไทย” เป็น “ต่าง
 ชาติ” ในเวลาต่อมา

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายจึงเรียนมาเพื่อขอเสนอความเห็นทางกฎหมาย ข้อ
 ห่วงใยและข้อหารือ กับทางอำเภอแม่เมาะ ดังต่อไปนี้

1. อ้างถึงข้อมูลจากคลินิกกฎหมายชาวบ้าน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้สำรวจ
 ข้อเท็จจริงของนางคำ และด.ช.เอกชัย อินคำ และให้คำยืนยันรับรองว่าบุคคลทั้งสองเป็นบุคคล
 เป้าหมายหรือผู้ทรงสิทธิ ที่มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ 4)พ.ศ.2551 ได้กำหนด
 และรับรองให้มีสถานะบุคคลเป็น “ผู้มีสัญชาติไทย” โดยมีผลตั้งแต่นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุ
 เบกษา กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และทั้งนางคำและด.ช.เอกชัย จึงเป็นผู้มี
 สิทธิที่จะยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎร พร้อมด้วยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
 ได้แก่ เอกสารการทะเบียนราษฎรที่แสดงว่าเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทย และเอกสารอื่นๆ (ถ้ามี) ฯลฯ

ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแห่งท้องที่ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาในปัจจุบัน..” ปรากฏตาม พร้อมแบบฟอร์มคำขอปรากฏตามหนังสือ มท.0309.1/ว.1587 นับจากวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2551 โดยทางอำเภอแม่เมาะ ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอ รวมถึงเป็นนายทะเบียนผู้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 เป็นเจ้าหน้าที่ปกครองซึ่งมีหน้าที่รับคำร้องและพิจารณาคำร้องตามมาตรา 23 และออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งภายในระยะเวลาอันสมควร

2. นอกจากนี้ สิทธิในการเข้าถึงสถานะผู้มีสัญชาติไทย เป็นสิทธิประการหนึ่งที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยมาตรา 4, 30 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รวมถึงเป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยข้อ 16 และข้อ 24 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีโดยการยกยานวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยนับตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2540 เป็นต้นมา และขณะนี้อยู่ในระหว่างการจัดทำรายงานประเทศ (Country Report) โดยการบันทึกถึงการปฏิบัติงานของภาคส่วนราชการ และรายงานฉบับนี้ จะถูกรายงานต่อสหประชาชาติในปี 2552

3. ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายขอเรียนย้ำต่อทางอำเภอแม่เมาะ ว่า คำขอลงรายการสัญชาติฯ ดังกล่าวของนางอินและด.ช.เอกชัย เป็นคำขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎรประเภท 14 และการสอบบันทึกป.ค. 14 เป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมข้อเท็จจริงตามองค์ประกอบของมาตรา 23 คือพิสูจน์ถึงการมีภูมิลำเนาติดต่อกันในประเทศไทยและเป็นบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ จึงมิใช่การยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยของคนต่างด้าว ดังที่อำเภอแม่เมาะเข้าใจแต่ประการใด

4. นอกจากนี้ ในการยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยฯ ดังกล่าว ข้อเท็จจริงของผู้ยื่นคำขอจะต้องเป็นไปตามข้อเท็จจริงของบุคคลผู้ยื่น ทางอำเภอแม่เมาะย่อมไม่สามารถกำหนดหรือออกคำสั่งให้ผู้ยื่นคำขอ ระบุข้อเท็จจริงให้แตกต่างไปจากข้อเท็จจริงของตนได้ ดังนั้น การที่อำเภอแม่เมาะ ออกคำสั่งโดยวาจาให้ผู้ยื่นคำร้องแก้คำร้อง โดยระบุให้ผู้ยื่นคำแก้ไขข้อมูลในแบบคำขอ จากบุคคลสัญชาติ “ไทย” เป็น “ต่างด้าว” จึงอาจเป็นการออกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นกระทำได้ไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม มาตรา 9 วรรค 1 (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542, มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ และหนังสือ มท.0309.1/ว.1587 ฯลฯ

5. นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงการที่พระราชบัญญัติสัญชาติฯ กำหนดให้นายทะเบียนอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตใช้ดุลพินิจพิจารณาเพียงว่า ผู้ยื่นคำร้องมีองค์ประกอบตามพระราชบัญญัติสัญชาติฯ กำหนดหรือไม่ จึงถือว่าเป็นการใช้อำนาจผูกพัน (Mandatory Power) กล่าวคือ เป็นอำนาจที่กฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่พิจารณา โดยกำหนดว่า เมื่อมีข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้เกิดขึ้น

แล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องตัดสินใจออกคำสั่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ด้วยความรอบคอบ รวดเร็ว และเป็นธรรม มิให้มีการเรียกพยานหลักฐานที่เกินความจำเป็น หรือแสวงหาหรือเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนเป็นอันขาด และหากปรากฏว่า หากเมื่อเวลาผ่านไปนับจากวันยื่นคำร้อง อำเภอกหรือสำนักงานเขตใดไม่มีคำสั่งใดๆ แก่ผู้ยื่นคำร้อง เจื่อนเวลาของการใช้สิทธิทางศาลว่ามีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย จึงเริ่มต้นขึ้นแล้วนับจากวันยื่นคำร้อง

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายหวังเป็นอย่างยิ่งว่า อ.แม่เอย ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอกจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิในการมีสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางโครงการฯ ขอเสนอและหารือภายในอำเภอกถึงแนวทางการดำเนินงาน ชี้แจงและทำความเข้าใจทางปฏิบัติดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และต่อบุคคลที่ประสงค์จะยื่นคำขอตามมาตรา 23 ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและเพื่อการดำเนินงานตามมาตรา 23 อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกราบรื่น และหากท่านมีข้อขัดข้องประการใด ทางโครงการฯ รวมถึงคลินิกกฎหมายชาวบ้านอำเภอกแม่เอย และโครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการประสานงานด้านต่างๆ เพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์แห่งมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญชาติฯ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และขอขอบคุณมาล่วงหน้าถึงความเข้าใจในปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไร้สัญชาติต้องเผชิญในการดำรงชีวิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

สำเนาถึง:

1. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
3. ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ กรมการปกครอง

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 341/23 SoiJaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com
 โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ฝสร. 5/2551

วันที่ 8 กรกฎาคม 2551

เรื่อง ความเห็นทางกฎหมาย (Legal Opinion) ต่อการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 เพื่อประสานความเข้าใจระหว่างนายกเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน และบุคคลที่ประสงค์ยื่นคำร้องประเด็นการกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 กรอกข้อมูลว่าเป็น “คนต่างด้าว”

เรียน นายกเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน

อ้างถึง 1) พระราชบัญญัติ สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551

2) หนังสือ มท.0309.1/ว.1587 เรื่อง การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตาม มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติ สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ลว.22 พฤษภาคม 2551

3) หนังสือ มท 0309.1/ว 9489 เรื่อง ขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติ สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ลว.18 มิถุนายน 2551

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) และองค์กรเครือข่าย คือ โครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของ มนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับแจ้งว่า ได้มีผู้ยื่นคำร้อง หรือผู้ทรงสิทธิตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติ สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ที่ได้ไปแสดงตนและยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ ต่อเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่กำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องกรอกข้อมูลส่วนบุคคลในแบบคำร้องว่าเป็น “คนต่างด้าว”

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายจึงเรียนมาเพื่อขอเสนอความเห็นทางกฎหมาย ข้อยุติและข้อหารือ กับทางเทศบาลเมืองน่าน ดังต่อไปนี้

1. ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ได้กำหนดและรับรองให้ บุคคลตามมาตรา 23 ทั้ง 3 กลุ่ม มีสถานะเป็น “ผู้มีสัญชาติไทย” โดยสถานะดังกล่าวมีผลตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 และบุคคลดังกล่าวมีสิทธิยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยฯ ต่ออำเภอ สำนักงานเขต สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่ง นับจากวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป โดยยื่นแบบคำร้องที่กำหนดโดยส่วนการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน ปรากฏตามหนังสือมท.0309.1/ว.1587 เรื่อง การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติ สัญชาติ ฯ ลว. 22 พฤษภาคม 2551

2. ด้วยข้อกฎหมายข้างต้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่า บุคคลตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ หรือผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา 23 นี้ เป็นบุคคล “ผู้มีสัญชาติไทย” ทั้งในทางข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และการยื่นคำร้องเพื่อขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎรเป็นขั้นตอนของการออกเอกสารทะเบียนราษฎรเพื่อยืนยัน/รับรองและแสดงตนถึงความเป็นผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น ดังนั้น การที่หน่วยงานทางทะเบียนกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้อง ระบุข้อเท็จจริงของผู้ยื่นแบบคำขอลงรายการสัญชาติไทยฯ ว่าเป็นผู้มี “สัญชาติ ต่างด้าว” แทน “สัญชาติไทย” จึงเท่ากับว่าเจ้าหน้าที่รัฐกำลังกำหนดให้บุคคลเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของผู้ยื่นคำร้อง อันเป็นกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยในทางปฏิบัติพบว่า ไม่เพียงแต่เทศบาลเมืองน่าน เท่านั้น ที่ออกคำสั่งดังกล่าวแก่ผู้ยื่นคำร้อง

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายขอเสนอและหารื้อว่า ทางเทศบาลเมืองน่าน ควรดำเนินการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานภายในหน่วยงาน ชี้แจงและทำความเข้าใจทางปฏิบัติดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และต่อบุคคลที่ประสงค์จะยื่นคำร้องตามมาตรา 23 ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและเพื่อการดำเนินงานตามมาตรา 23 อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และหากท่านมีข้อขัดข้องประการใด ทางโครงการฯ ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการประสานงานด้านต่าง ๆ เพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์แห่งมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญชาติฯ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และขอขอบคุณมาล่วงหน้าถึงความเข้าใจในปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไร้สัญชาติต้องเผชิญในการดำรงชีวิต และขอขอบคุณมาล่วงหน้า

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย

โครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ

สำเนาถึง:

1. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
3. ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ กรมการปกครอง
4. อธิบดีกรมการปกครอง
5. ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ ติดต่อ ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล 083-134-3276, ปิ่นแก้ว อุ้นแก้ว 058-123-2606

และอัจฉรา สุทธิสุนทรินทร์ 081-805-2132

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 341/23 SoiJaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com
 โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ฝสร. 6/2551

วันที่ 15 กรกฎาคม 2551

เรื่อง **ความเห็นทางกฎหมาย (Legal Opinion)** ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานทะเบียนราษฎร ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 เพื่อประสานความเข้าใจ ระหว่างอำเภอจาง จังหวัดลำปาง และบุคคลที่ประสงค์ยื่นคำร้อง

เรียน นายอำเภอจาง จังหวัดลำปาง

- อ้างถึง 1) พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551
 2) หนังสือ มท. 0309.1/ว.1587 ลว. 22 พฤษภาคม 2551
 3) หนังสือ มท.0309.1/ว. 9489 ลว. 18 มิถุนายน 2551

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ได้รับแจ้งจากองค์กร เครือข่ายคือ คณะทำงานด้านสถานะบุคคลจังหวัดลำปาง ว่าได้มีผู้ยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทย ในทะเบียนราษฎร (ท.ร.14) หรือผู้ทรงสิทธิตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้แก่ ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลปงเตา ตำบลบ้านอ้อน ตำบลบ้านร้อง ตำบลบ้านโป่ง ตำบล นาแก และ ตำบลบ้านหวด รวม 6 ตำบล เขตอำเภอจาง ได้ไปแสดงตนต่ออำเภอจาง จังหวัดลำปาง เพื่อยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎร แต่ไม่สามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้ โดยทาง อำเภอจางได้ปฏิเสธการรับคำร้อง ทั้งยังได้ชี้แจงต่อผู้ยื่นคำร้องว่า มีความไม่ชัดเจนในตัวคำสั่ง “การ เป็นผู้มีคุณสมบัติหรือทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม”

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ ร่วมกับ โครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมาย ใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีข้อห่วงใยต่อทางปฏิบัติดังกล่าวของทางอำเภอจาง จึงเรียนมาเพื่อขอ เสนอความเห็นทางกฎหมายและข้อหารือต่อทางอำเภอ ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ของสังคมไทย คือ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ **บุคคลเป้าหมายของมาตรา 23** เป็น “ผู้มีสัญชาติไทย” โดยการให้สัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ นี้เป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับ บุคคลที่เคยมีสัญชาติไทยโดยการเกิดแต่ถูกถอนสัญชาติ และบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ ได้สัญชาติไทยโดยผลของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 รวมถึงบุตรของบุคคลทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว โดยกฎหมายกำหนดให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปและสถานะบุคคลนี้มีผลตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551

ตามมาตรา 23 วรรคท้าย ได้กำหนดให้บุคคลเป้าหมายของมาตรา 23 สามารถยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น นับจากวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป โดยกรมการปกครองได้ทำหนังสือสั่งการเป็นการภายในเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน พร้อมแบบฟอร์มคำขอปรากฏตามหนังสือ 0309.1/ว.1587 ลว. 22 พฤษภาคม 2551 และ มท.0309.1/ว. 9489 ลว. 18 มิถุนายน 2551

2. นายทะเบียนอำเภอและอำเภอกว ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอ รวมถึงเป็นนายทะเบียน จึงเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 เป็นเจ้าหน้าที่ปกครองซึ่งมีหน้าที่ในการรับคำร้องและพิจารณาคำร้อง ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฯ นอกจากนี้ ตามหนังสือ มท. 0309.1/ว. 1587 ยังได้ระบุไว้ชัดเจนในข้อ 7 ว่า ให้นายอำเภอและผู้อำนวยการเขตต้องพิจารณาอนุมัติด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบรวดเร็วและเป็นธรรม มิให้มีการเรียกพยานหลักฐานที่เกินความจำเป็น หรือแสวงหาหรือเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนเป็นอันขาด

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่าย ขออนุญาตเรียนต่อทางอำเภอกว ว่า การปฏิเสธไม่รับคำขอลงรายการสัญชาติ ไม่ดำเนินการพิจารณาคำขอฯ จึงอาจหมายถึงการละเลย ไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 9 วรรค 1 (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ และหนังสือสั่งการทั้งสองฉบับ อันเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถใช้เป็นฐานแห่งการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางปกครองเพื่อตรวจสอบการกระทำทางปกครองดังกล่าว

3. ในประเด็นเรื่อง “พยานบุคคล” ที่จะยืนยันถึงการ “เป็นผู้มีความประพฤติดี หรือทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมหรือประเทศไทย” ของผู้ยื่นคำร้องนั้น ทางโครงการฯ เห็นว่า หนังสือสั่งการกรมการปกครองทั้ง 2 ฉบับ ได้กำหนดแนวทางที่ชัดเจนเพื่อให้อำเภอ สำนักงานเขตฯ ใช้เป็นแนวปฏิบัติได้แล้ว

ดังปรากฏตามข้อ 3.3 แห่งหนังสือ มท. 0309.1/ว.1587 ลว. 22 พฤษภาคม 2551 และ ข้อ 4 แห่งหนังสือ มท.0309.1/ว. 9489 ลว. 18 มิถุนายน 2551 ที่ระบุว่า “...พยานบุคคลที่จะมารับรองคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้องนั้น จะต้องเป็นพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือ เป็นผู้ที่มีชื่อและรายการในทะเบียนบ้าน มีถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่งในท้องที่ที่ผู้นั้นอาศัยอยู่เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นบุคคลที่ชุมชนให้การยอมรับนับถือ มีความประพฤติดี และต้องรู้จักคุ้นเคยกับผู้ยื่นคำร้องเป็นอย่างดี ซึ่งอาจจะเป็นพระภิกษุ คหบดี หรือเกษตรกร โดยไม่จำเป็นต้องเป็นข้าราชการ พนักงานของรัฐ กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านก็ได้” ซึ่งทางโครงการฯ เห็นว่า แนวปฏิบัติดังกล่าวน่าจะเพียงพอต่อการพิจารณาคำร้องแล้ว การอ้างเหตุผลดังกล่าวเพื่อปฏิเสธการไม่รับคำขอฯ จึงอาจหมายถึงการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบการละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ ตามมาตรา 9 วรรค 1 (1) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายหวังเป็นอย่างยิ่งว่า อำเภองาว ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอยังจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิในการมีสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายขอเรียนหาหรือว่า ทางอำเภอควรดำเนินการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานภายในอำเภอเมือง ซึ่งแจ้งและทำความเข้าใจทางปฏิบัติดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และต่อบุคคลที่ประสงค์จะยื่นคำขอฯ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและเพื่อการดำเนินงานตามมาตรา 23 อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกราบรื่น

หากท่านมีข้อขัดข้องประการใด ทางโครงการฯ รวมถึงคณะทำงานด้านสถานะบุคคลจังหวัดลำปาง และโครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการประสานงานด้านต่าง ๆ เพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์แห่งมาตรา 23

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และขอขอบคุณมาล่วงหน้าถึงความเข้าใจในปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไร้สัญชาติต้องเผชิญในการดำรงชีวิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย

โครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ

สำเนาถึง:

1. ประธานวุฒิสภา
2. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3. ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
5. ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ กรมการปกครอง
6. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
7. อธิบดีกรมการปกครอง
8. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง

หมายเหตุติดต่อ ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล 083 134-3276, อัจฉรา สุทธิสุนทรินทร์ 081 805-2132

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 341/23 SoiJaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com
 โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ฝสร. 7/2551

วันที่ 25 กรกฎาคม 2551

เรื่อง **ความเห็นทางกฎหมาย (Legal Opinion)** ต่อการปฏิบัติงานของอำเภอสังขละบุรีตามหลักวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เพื่อประสานความเข้าใจระหว่างอำเภอสังขละบุรีและบุคคลที่ประสงค์ยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551

เรียน นายอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

อ้างถึง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551, หนังสือมท. 0309.1/ว.1587 ลว.22 พฤษภาคม 2551 และ มท.0309.1/ว. 9489 ลว. 18 มิถุนายน 2551

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ได้รับแจ้งจากองค์กรเครือข่าย คือ โครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าได้มีผู้ยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 หรือผู้ทรงสิทธิตามมาตรา 23ฯ ได้ไปแสดงตนต่ออำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อขอยื่นคำขอฯ ดังกล่าว พบว่า แม้ทางอำเภอจะรับคำขอ หากทว่ามิได้ดำเนินการลงวันที่รับคำขอ อีกทั้งปฏิเสธไม่ให้ผู้ยื่นคำขอฯ คัดสำเนาเอกสารคำร้อง และแจ้งต่อผู้ยื่นคำขอฯ ว่าทางอำเภอจะดำเนินการดังกล่าวให้ได้ต่อเมื่อ “คณะทำงาน” ที่ทางอำเภอตั้งขึ้น ได้ตรวจพิจารณาคำขอดังกล่าวเสียก่อน นอกจากนี้ ยังพบว่า มีบางกรณีทางอำเภอสังขละบุรีเรียกให้ผู้ยื่นคำขอนำพยานบุคคลมาในวันที่ยื่นคำร้อง

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายมีข้อห่วงใยต่อทางปฏิบัติดังกล่าวของทางอำเภอ จึงเรียนมาเพื่อขอเสนอความเห็นทางกฎหมายและข้อหารือต่อทางอำเภอ ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ของสังคมไทย คือ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ **บุคคลเป้าหมายของมาตรา 23** เป็น “ผู้มีสัญชาติไทย” โดยสถานะบุคคลนี้ มีผลตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 และตามมาตรา 23 วรรคท้าย ได้กำหนดให้บุคคลเป้าหมายของมาตรา 23 สามารถยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น นับจากวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป โดยกรมการปกครองได้ทำหนังสือสั่งการเป็นการภายในเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน พร้อมแบบฟอร์มคำขอปรากฏตามหนังสือ 0309.1/ว. 1587 ลว. 22 พฤษภาคม 2551

2. ทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย ขอเรียนย้ำต่อทางอำเภอสังขละบุรีว่า ภายใต้กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ บุคคล กลุ่มเป้าหมายของมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ ฯ มีสถานะบุคคลเป็นผู้มีสัญชาติไทยแล้ว ภายหลังจากวันที่ประกาศใช้บังคับกฎหมาย และผูกพันอำเภอ สำนักงานเขต สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ในฐานะหน่วยทะเบียนอำเภอ รวมถึงเป็นนายทะเบียนผู้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2551 เป็นเจ้าหน้าที่ปกครองซึ่งมีหน้าที่ในการรับคำขอฯ และพิจารณาคำขอฯ เพื่อนำไปสู่กระบวนการออกเอกสารรับรองความเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือเอกสารแสดงตนว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทยของบุคคลกลุ่มนี้

3. การเตรียมการและดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง ในกรณีนี้คือการรับคำขอ การดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง การสอบพยานบุคคล ฯลฯ เพื่อการอนุญาตหรือไม่อนุญาตเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.14) นี้ เจ้าหน้าที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักการปฏิบัติราชการทางปกครองที่ดี ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ด้วย ซึ่งภายใต้หลักการดังกล่าว กำหนดให้เจ้าหน้าที่คือ อำเภอสังขละบุรีจะต้องดำเนินการตามหลักการเข้าถึงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ คู่กรณี(ในกรณีนี้ หมายถึง ผู้ยื่นคำขอฯ) ย่อมมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้ง ชี้แจงหรือเพื่อป้องกันสิทธิของตนได้ (มาตรา 31 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539) ดังนั้น เมื่อผู้ยื่นคำขอฯได้ยื่นคำขอฯต่ออำเภอ หากทางอำเภอจะต้องรับคำขอฯดังกล่าว โดยต้องลงนามรับ รวมถึงลงวันที่รับเพื่อแสดงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายการทะเบียนราษฎร และผู้ยื่นคำขอฯย่อมมีสิทธิที่จะขอคัดถ่ายสำเนาคำร้องของตนได้

รวมไปถึงการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือในหลักหลักการรับฟังผู้ถูกกระทบหรืออาจถูกกระทบสิทธิ เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณี มีโอกาสที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งเพื่อแสดงพยานหลักฐานของตนตามมาตรา 30, ที่สำคัญ หลักความเรียบง่าย รวดเร็วและถูกต้อง กระบวนการเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองจะต้องยึดหลักความเรียบง่าย รวดเร็วและถูกต้องโดยเจ้าหน้าที่จะต้องแจ้งสิทธิและหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองในคู่มือทราบตามมาตรา 33 ไม่ว่าจะเป็ขั้นตอนก่อนทำคำสั่งทางปกครองหรือภายหลังจากที่ได้มีคำสั่งฯ แล้วก็ตาม

และหลักการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ สืบเนื่องจากในการพิจารณาและจัดทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องทำโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น ตามมาตรา 12 แห่งพ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งตามมาตรา 5 ได้กำหนดนิยามของคำว่า “เจ้าหน้าที่” ว่า หมายถึง “บุคคล คณะบุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบอำนาจให้ใช้อำนาจทางปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐหรือไม่ก็ตาม” จึงมีประเด็นข้อกฎหมายว่า คณะทำงานที่ทางอำเภอสังขละบุรีตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาคำร้องนั้น เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายใด ยิ่งไปกว่านั้น อาจเกิดเป็นประเด็นข้อกฎหมายว่า การดำเนินการดังกล่าวนี้ อาจถือว่ามีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการ ใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ตามมาตรา 9 วรรค 1 (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

4. ส่วนประเด็นพยานบุคคลนั้น กฎหมายและหนังสือสั่งการมิได้กำหนดให้ผู้ยื่นคำขอฯ ต้องนำพยานบุคคลมาในวันที่ยื่นคำขอฯ โดยนายทะเบียนสามารถนัดหมายให้นำพยานบุคคลมาสอบสวนในภายหลังได้และจะต้องทำการนัดหมายให้นำพยานบุคคลมาสอบสวนภายในระยะเวลาที่เหมาะสมแต่ไม่ควรเกิน 90 วัน นับแต่นายทะเบียนรับคำขอฯ (ปรากฏตามข้อ 1 หนังสือสั่งการ ฉบับที่ 2 มท. 0309.1/ว 9489 ลว 18 มิถุนายน 2551) ดังนั้นการกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอฯ นำพยานบุคคลมาอำเภอในวันที่ยื่นคำขอฯ อาจเกิดประเด็นข้อกฎหมายที่ว่า การดำเนินการดังกล่าว อาจถือว่ามีลักษณะเป็นการสร้างขึ้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ตามมาตรา 9 (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทางอำเภอสังขละบุรีจะยึดถือและปฏิบัติตามหลักกฎหมายข้างต้น และหากท่านมีข้อขัดข้องประการใด ทางโครงการฯ ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการประสานงานด้านต่างๆ เพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์แห่งมาตรา 23 พระราชบัญญัติสัญญาชาติ(ฉบับที่ 4)ฯ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และขอขอบคุณมาล่วงหน้าถึงความเข้าใจในปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไร้สัญชาติต้องเผชิญในการดำรงชีวิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

สำเนาถึง:

1. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
3. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
4. อธิบดีกรมการปกครอง
5. ผู้อำนวยการศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย
6. ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี

หมายเหตุติดต่อ ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล 083 134-3276, อัจฉรา สุทธิสุนทรินทร์ 081 805-2132

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

๓๔๑/๒๓ ซอยจรัลสนิทวงศ์ ๓๑/๑ ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
341/23 Soi Jaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ผสร. ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๑

- เรื่อง ข้อหารือและขอให้ชี้แจงกรณีการปฏิเสธสิทธิในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของนางสาวมีดา นาวานาด
- เรียน ๑) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสบเมย
๒) เลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)
- อ้างอิง ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐
๒) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๕
๓) อนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐไทยเป็นภาคี (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ, อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ, อนุสัญญาสิทธิเด็ก และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน)
๔) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๔ พ.ศ.๒๕๕๑
๕) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๒

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ร่วมกับองค์กรเครือข่าย คือ โครงการแสวงหาคำความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับการร้องขอความช่วยเหลือด้านกฎหมายจากนางสาวมีดา นาวานาด เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ นางสาวมีดาได้ไปติดต่อโรงพยาบาลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้ปฏิเสธสิทธิในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือการมีบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของนางสาวมีดา โดยให้เหตุผลกับนางสาวมีดาว่า “ทะเบียนบ้านนั้นเป็นทะเบียนบ้านชั่วคราว และเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักนั้น ขึ้นต้นด้วยเลข ๘ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย ทำให้ไม่สามารถมีบัตรได้” นั้น ทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย เห็นว่าความเข้าใจดังกล่าวไม่ถูกต้อง คลาดเคลื่อน จึงเรียนมาเพื่อขอหารือข้อกฎหมายและความเห็นทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้ รวมถึงขอให้ทางผู้อำนวยการโรงพยาบาลสบเมย และเลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อกรณีดังกล่าว

๑. สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขเป็นสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิของบุคคลที่ได้รับการรับรองโดยมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ รวมถึงมาตรา ๘๐ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๐) และพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๕ โดยสาระสำคัญของสิทธิในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ก็คือ เป็นสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการสุขภาพที่มีมาตรฐานอย่างเสมอหน้า ด้วยเกียรติศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน ที่สำคัญไม่ใช่บริการที่ต้องมีการสมัครจึงจะได้รับ หากแต่เป็นสิทธิตามกฎหมายของบุคคล

สิทธิของบุคคลดังกล่าว ผูกพันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีหน้าที่ต้องเคารพและรับรอง โดยการใช้อำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นไปโดยคำนึงถึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ (มาตรา ๒๖, ๒๗ และมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญฯ) และโดยเสมอภาค (มาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญฯ)

๒. ในทางปฏิบัติ บุคคลซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิในหลักประกันสุขภาพจะได้รับการออกบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ภายหลังจากขึ้นทะเบียน (ข้อ ๑๓ และ ๑๔ แห่งระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยหลักประกันสุขภาพ พ.ศ.๒๕๔๔) โดยขั้นตอนนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอาจสำรวจและขึ้นทะเบียนหรือบุคคลอาจไปยื่นคำขอขึ้นทะเบียน ณ หน่วยงานหรือหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีสิทธิมีชื่ออยู่ตามทะเบียนบ้าน

๓. อนึ่ง การรับรองสิทธิดังกล่าวของประเทศไทย ยังเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับพันธกรณีในทางระหว่างประเทศในฐานะรัฐภาคี ได้แก่ ข้อ ๒๕ แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, ข้อ ๑๒.๑ แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม, ข้อ ๕ (e) (iv) แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ, ข้อ ๑๑.๑ (f), ข้อ ๑๒.๑ และ ๑๒.๒ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ, ข้อ ๒๔.๑ แห่งอนุสัญญาสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๘๙ รวมถึงข้อ ๒๕ (๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

๔. สำหรับกรณีของนางสาวมีดา ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ (ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕) ทำให้นางสาวมีดาไม่มีสัญชาติไทยในขณะที่เกิด อย่างไรก็ตาม โดยผลแห่งมาตรา ๒๓ ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ส่งผลให้นางสาวมีดามีสัญชาติไทยโดยผลของกฎหมาย นับตั้งแต่วันที่กฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ คือวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองได้รับการกำหนดเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข ๘ ให้แก่นางสาวมีดา และนางสาวมีดาได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) และได้รับการถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อใช้เป็นเอกสารแสดงตนว่าเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๑

๕. ภายใต้กฎหมายทั้งในระดับรัฐธรรมนูญ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรอง รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทางโครงการฯและองค์กรเครือข่ายมีความเห็นว่า หากโรงพยาบาลสbcmมีฐานะเป็นหน่วยงานบริการด้านการลงทะเบียนและทำบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หากทางโรงพยาบาลปฏิเสธการดำเนินการเพื่อออกบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้แก่นางสาวมีตานั้น อาจหมายถึงการกระทำที่ขัดต่อมาตรา ๕๑-๕๒ แห่งรัฐธรรมนูญฯ รวมถึงหลักความเสมอภาค (มาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญฯ) ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กฎหมายลำดับรอง กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ อันอาจนำไปสู่การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองของโรงพยาบาลสbcmในเบื้องต้น คือการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนในการออกคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๒๙, ๓๐ และ ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙), การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับขอบอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง รวมถึงการกระทำทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ หรือมีลักษณะการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๒)

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่าย จึงเรียนมาเพื่อขอคำชี้แจงต่อกรณีดังกล่าว ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทางโรงพยาบาลสbcmและสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในฐานะหน่วยงานทางปกครองด้านสาธารณสุขจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของบุคคลผู้มีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๒๓ แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักวิชาการด้านนิติศาสตร์และทนายความ

โครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ

สำเนาถึง:

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. เลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
๔. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
๕. ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

๓๔๑/๒๓ ซอยจรัลสนิทวงศ์ ๓๑/๑ ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
341/23 Soi Jaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri Bangkoknoi Bangkok 10700
statelesswatch@gmail.com โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

ที่ ผสร. ๑๒/๒๕๕๑

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอให้มีการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อการดำเนินการตามกฎหมาย

เรียน นายกรัฐมนตรี

อ้างถึง ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

๒) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๕

๓) อนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐไทยเป็นภาคี (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ, อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ, อนุสัญญาลิทธิเด็ก และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน)

๔) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๔ พ.ศ.๒๕๕๑

๕) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ร่วมกับองค์กรเครือข่าย คือ โครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับการร้องขอความช่วยเหลือด้านกฎหมายจากนางสาวมีดา นาวานาถ เนื่องด้วยเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ นางสาวมีดาได้ไปติดต่อโรงพยาบาลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้ปฏิเสธสิทธิในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือการมีบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของนางสาวมีดา โดยให้เหตุผลกับนางสาวมีดาว่า “ทะเบียนบ้านนั้นเป็นทะเบียนบ้านชั่วคราว และเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักนั้น ขึ้นต้นด้วยเลข ๘ ซึ่งหมายถึงบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย ทำให้ไม่สามารถมีบัตรได้” นั้น

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่าย เห็นว่าความเข้าใจดังกล่าวไม่ถูกต้อง คลาดเคลื่อน จึงเรียนมาเพื่อหารือข้อกฎหมายและขอให้ทางท่านนายกรัฐมนตรีสั่งการให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อการดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย

๑. สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขเป็นสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิของบุคคลที่ได้รับการรับรองโดยมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ รวมถึงมาตรา ๘๐ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๐) และพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๕ โดยสาระสำคัญของสิทธิในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ก็คือ เป็นสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการสุขภาพที่มีมาตรฐานอย่างเสมอหน้า ด้วยเกียรติศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน ที่สำคัญไม่ใช่บริการที่ต้องมีการสมัครจึงจะได้รับ หากแต่เป็นสิทธิตามกฎหมายของบุคคล

สิทธิของบุคคลดังกล่าว ผูกพันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีหน้าที่ต้องเคารพและรับรอง โดยการใช้อำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นไปโดยคำนึงถึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ (มาตรา ๒๖, ๒๗ และมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญฯ) และโดยเสมอภาค (มาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญฯ)

๒. ในทางปฏิบัติ บุคคลซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิในหลักประกันสุขภาพจะได้รับการออกบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ภายหลังจากขึ้นทะเบียน (ข้อ ๑๓ และ ๑๔ แห่งระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยหลักประกันสุขภาพ พ.ศ.๒๕๔๔) โดยขั้นตอนนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอาจสำรวจและขึ้นทะเบียนหรือบุคคลอาจไปยื่นคำขอขึ้นทะเบียน ณ หน่วยงานหรือหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีสิทธิมีชื่ออยู่ตามทะเบียนบ้าน

๓. อนึ่ง การรับรองสิทธิดังกล่าวของประเทศไทย ยังเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับพันธกรณีในทางระหว่างประเทศในฐานะรัฐภาคี ได้แก่ ข้อ ๒๕ แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, ข้อ ๑๒.๑ แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม, ข้อ ๕ (e) (iv) แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ, ข้อ ๑๑.๑ (f), ข้อ ๑๒.๑ และ ๑๒.๒ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ, ข้อ ๒๔.๑ แห่งอนุสัญญาสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๘๙ รวมถึงข้อ ๒๕ (๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

๔. สำหรับกรณีของนางสาวมีดา ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ (ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕) ทำให้นางสาวมีดาไม่มีสัญชาติไทยในขณะที่เกิด อย่างไรก็ตาม โดยผลแห่งมาตรา ๒๓ ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ส่งผลให้นางสาวมีดามีสัญชาติไทยโดยผลของกฎหมาย นับตั้งแต่วันที่กฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ คือวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองได้รับการกำหนดเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข ๘ ให้แก่นางสาวมีดา และนางสาวมีดาได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) และได้รับการถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อใช้เป็นเอกสารแสดงตนว่าเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๑

๕. ภายใต้กฎหมายทั้งในระดับรัฐธรรมนูญ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรอง รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายมีความเห็นว่า หากโรงพยาบาลสbcm มีฐานะเป็นหน่วยงานบริการด้านการลงทะเบียนและทำบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หากทางโรงพยาบาลปฏิเสธการดำเนินการเพื่อออกบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้แก่นางสาวมีตานั้น อาจหมายถึงการกระทำที่ขัดต่อมาตรา ๕๑-๕๒ แห่งรัฐธรรมนูญฯ รวมถึงหลักความเสมอภาค (มาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญฯ) ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กฎหมายลำดับรอง กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ อันอาจนำไปสู่การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองของโรงพยาบาลสbcm ในเบื้องต้น คือการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนในการออกคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๒๙, ๓๐ และ ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙), การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับชอบอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง รวมถึงการกระทำทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ หรือมีลักษณะการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๒)

อนึ่ง เนื่องจากการมีสัญชาติไทยโดยผลของมาตรา ๒๓ แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่นั้น จะส่งผลให้บุคคลที่เคยได้รับผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗ กลับคืนมีสัญชาติไทยร่วมหลายแสนคน ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายจึงมีข้อห่วงใยว่า ความเป็นไปได้ที่ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนางสาวมีตา อาจเกิดซ้ำกับบุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยผลของมาตรา ๒๓ คนอื่นๆ ดังนั้น เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายจึงเรียนมาเพื่อขอให้ท่านนายกรัฐมนตรี สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักวิชาการด้านนิติศาสตร์และทนายความ

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

**STATE
LESS
WATCH**

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ
(Stateless Watch)
341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1
ถนนจรัลสนิทวงศ์
แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพฯ 10700
โทร./โทรสาร (66) 2 -866-5494
statelesswatch@gmail.com

ที่ ผสร. ๑/๒๕๕๒

วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอให้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและชี้แจงกรณีการปฏิเสธ

สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนางสาวพองจันทร์ สุขเสนห์

เรียน ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อ้างถึง ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

๒) หนังสือ มท ๐๓๐๙๑/ว ๓๕ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙

๓) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
ค.ศ.๑๙๖๙

๔) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.๑๙๔๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือ มท ๐๓๐๙๑/ว ๓๕ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

ร่วมกับองค์กรเครือข่ายคือ โครงการแสวงหาคำว่าความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับการร้องขอความช่วยเหลือด้านกฎหมายจากนางสาวพองจันทร์ สุขเสนห์ เนื่องด้วยนางสาวพองจันทร์ได้ไปตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่สำนักงานเขตจตุจักร แต่ทางเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ต่ำกว่าหนึ่งปีก่อนวันเลือกตั้ง” ดังนั้น กรณีของนางสาวพองจันทร์ ซึ่งเพิ่งจะได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๔ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๑ จึงไม่อาจใช้สิทธิเลือกตั้งได้

ทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย จึงเรียนมาเพื่อขอให้ทางคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและชี้แจงต่อกรณีดังกล่าว โดยทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย เห็นว่าความเข้าใจของเขตจตุจักรอาจมีความคลาดเคลื่อน ไม่ถูกต้อง และขอเรียนข้อหารือ ข้อกฎหมาย และความเห็นทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้

๑. สืบเนื่องจากการบังคับใช้มาตรา ๒๓ แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๔ พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งส่งผลให้บุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗ (มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕) กล่าวคือถูกถอนและไม่ได้สัญชาติไทยนั้น ให้มีสัญชาติไทย นับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยจะต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๔ และถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนคนไทย

นางสาวฟองจันทร์ สุขเสน่ห์ ซึ่งเป็นบุคคลเป้าหมายของมาตรา ๒๓ จึงมีสถานะบุคคลเป็นผู้มีสัญชาติไทยนับแต่วันที่กฎหมายมีผลบังคับใช้และได้ดำเนินการยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อฯ ต่อเขตจตุจักร และได้รับการถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๑ ที่ผ่านมา โดยก่อนหน้าที่นางสาวฟองจันทร์จะดำเนินการตามมาตรา ๒๓ นางสาวฟองจันทร์เป็นบุคคลที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ในเขตจตุจักรมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี ๒๕๕๐ ได้กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ใน มาตรา ๙๙ คือ (๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

โดยสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง (มาตรา ๒๗ แห่งรัฐธรรมนูญฯ)

๓. ประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการเลือกตั้งของนางสาวฟองจันทร์คือ “การมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๙๐ วันนับถึงวันเลือกตั้ง”

ประเด็นนี้ สำนักทะเบียนกลางได้เคยทำหนังสือหรือต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และสำนักงานกกต. ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวในการประชุมครั้งที่ ๓๔/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๙ และมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานกกต. เสนอว่า “หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ขอเพิ่มชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นบุคคลสัญชาติไทย (ซึ่งมิใช่กรณีการได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ รวมกับ ท.ร. ๑๔ ในเขตเลือกตั้งเดียวกันเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน นับถึงวันเลือกตั้ง นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นสามารถเพิ่มชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ จึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดและสำนักทะเบียนกรุงเทพ-มหานครแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งในเขตพื้นที่รับผิดชอบทราบและถือปฏิบัติ..”(หนังสือ มท ๐๓๐๙๑/ว ๓๕ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๙) ดังนั้นทะเบียนบ้านในที่นี่ จึงหมายถึงทะเบียนบ้านทั้งประเภท ท.ร.๑๓ และ ท.ร.๑๔

๔. จากประเด็นข้อกฎหมายและหนังสือตอบข้อหารือโดยสำนักงานกกต. ข้างต้น เมื่อนำมาปรับกับข้อเท็จจริงในกรณีของนางสาวฟองจันทร์ จะเห็นได้ว่านางสาวฟองจันทร์เป็นบุคคลที่ไม่สามารถมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน ในขณะที่เกิด เนื่องจากผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ อย่างไรก็ดี นับจากวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ นางสาวฟองจันทร์มีสถานะบุคคลเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยผลของกฎหมายคือมาตรา ๒๓ แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๔ พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งมีใช้เป็นการได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติแต่อย่างใด ดังนั้นนางสาวฟองจันทร์จึงเป็น “ผู้ทรงสิทธิ” หรือ “ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” ทั้งตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง รวมถึงตามการตีความของสำนักงานกกต.

๕. นอกจากนี้ สิทธิการเลือกตั้งของนางสาวพองจันทร์ ยังได้รับการรับรองและผูกพันรัฐไทยในฐานะรัฐภาคีตามข้อ ๓ และข้อ ๒๕ แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.๑๙๖๙ และข้อ ๗ และข้อ ๒๑ แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.๑๙๔๘

๖. ภายใต้กฎหมายทั้งในระดับรัฐธรรมนูญ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรอง รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่าย มีความเห็นว่า การที่เขตจตุจักรปฏิเสธสิทธิทางการเมืองของนางสาวพองจันทร์ เป็นการกระทำที่ขัดต่อมาตรา ๙๙ รวมถึงหลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๗ แห่งรัฐธรรมนูญฯ อันอาจนำไปสู่การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองของเขตจตุจักร

อนึ่ง เนื่องจากการมีสัญชาติไทยโดยผลของมาตรา ๒๓ แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่นั้น จะส่งผลให้บุคคลที่เคยได้รับผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗ กลับคืนมีสัญชาติไทยร่วมหลายแสนคน ทางโครงการฯ จึงมีข้อห่วงใยว่า ความเป็นไปได้ที่ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนางสาวพองจันทร์ อาจเกิดซ้ำกับบุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยผลของมาตรา ๒๓ คนอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิทางการเมือง สิทธิในการเลือกตั้งของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่ ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายจึงเรียนมาเพื่อขอให้ทางหน่วยงานของท่านดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและสั่งการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

สำเนาถึง

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. ผู้อำนวยการเขตจตุจักร
๓. อธิบดีกรมการปกครอง
๔. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
๖. ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คนไทยตามมาตรา
๒๓
พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม
ฉบับปีที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๑

**STATE
LESS
WATCH**

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ
(Stateless Watch)

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1

ถนนจรัลสนิทวงศ์

แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย

กรุงเทพฯ 10700

โทร./โทรสาร (66) 2 -866-5494

statelesswatch@gmail.com

ที่ ผสร. ๒/๒๕๕๒

วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอให้ชี้แจงและขอหารือทางกฎหมายกรณีการปฏิเสธ
สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนางสาวฟองจันทร์ สุขเสนห์
เรียน ผู้อำนวยการเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
อ้างถึง ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐
๒) หนังสือ มท ๐๓๐๙๑/ว ๓๕ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๙
๓) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
ค.ศ.๑๙๖๙
๔) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.๑๙๔๘
สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือ มท ๐๓๐๙๑/ว ๓๕ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๙

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ร่วมกับองค์กรเครือข่ายคือ โครงการแสวงหาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับการร้องขอความช่วยเหลือด้านกฎหมายจากนางสาวฟองจันทร์ สุขเสนห์ เนื่องด้วยนางสาวฟองจันทร์ได้ไปตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่สำนักงานเขตจตุจักร แต่ทางเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ต่ำกว่าหนึ่งปีก่อนวันเลือกตั้ง” ดังนั้น กรณีของนางสาวฟองจันทร์ ซึ่งเพิ่งจะได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๔ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๑ จึงไม่อาจใช้สิทธิเลือกตั้งได้

ทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย จึงเรียนมาเพื่อขอให้ทางเขตจตุจักรดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงต่อกรณีดังกล่าวเห็น โดยทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย เห็นว่าความเข้าใจของเขตจตุจักรอาจมีความคลาดเคลื่อน ไม่ถูกต้อง และขอเรียนขอหารือ ข้อกฎหมายและความเห็นทางกฎหมายดังต่อไปนี้

๗. สืบเนื่องจากการบังคับใช้มาตรา ๒๓ แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๔ พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งส่งผลให้บุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗ (มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕) กล่าวคือถูกถอนและไม่ได้สัญชาติไทยนั้น ให้มีสัญชาติไทยนับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยจะต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๔ และถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนคนไทย

นางสาวฟองจันทร์ สุขเสน่ห์ ซึ่งเป็นบุคคลเป้าหมายของมาตรา ๒๓ จึงมีสถานะบุคคลเป็นผู้มีสัญชาติไทยนับแต่วันที่กฎหมายมีผลบังคับใช้และได้ดำเนินการยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อฯ ต่อเขตจตุจักร และได้รับการถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๑ ที่ผ่านมา โดยก่อนหน้าที่นางสาวฟองจันทร์จะดำเนินการตามมาตรา ๒๓ นางสาวฟองจันทร์เป็นบุคคลที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ในเขตจตุจักรมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘

๘. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี ๒๕๕๐ ได้กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ใน มาตรา ๙๙ คือ (๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

โดยสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง (มาตรา ๒๗ แห่งรัฐธรรมนูญฯ)

๙. ประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการเลือกตั้งของนางสาวฟองจันทร์คือ “การมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๙๐ วันนับถึงวันเลือกตั้ง”

ประเด็นนี้ สำนักทะเบียนกลางได้เคยทำหนังสือหรือต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และสำนักงานกกต. ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวในการประชุมครั้งที่ ๓๔/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๙ และมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานกกต. เสนอว่า “หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ขอเพิ่มชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นบุคคลสัญชาติไทย (ซึ่งมิใช่กรณีการได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ รวมกับ ท.ร. ๑๔ ในเขตเลือกตั้งเดียวกันเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน นับถึงวันเลือกตั้ง นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นสามารถเพิ่มชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ จึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดและสำนักทะเบียนกรุงเทพ-มหานครแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งในเขตพื้นที่รับผิดชอบทราบและถือปฏิบัติ..”(หนังสือ มท ๐๓๐๙๑/ว ๓๕ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๙) ดังนั้นทะเบียนบ้านในที่นี้ จึงหมายถึงทะเบียนบ้านทั้งประเภท ท.ร.๑๓ และ ท.ร.๑๔

๑๐. จากประเด็นข้อกฎหมายและหนังสือตอบข้อหารือโดยสำนักงานกกต. ข้างต้น เมื่อนำมาปรับกับข้อเท็จจริงในกรณีของนางสาวฟองจันทร์ จะเห็นได้ว่านางสาวฟองจันทร์เป็นบุคคลที่ไม่สามารถมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน ในขณะที่เกิด เนื่องจากผลกระทบจากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ อยากรู้ก็ดี นับจากวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ นางสาวฟองจันทร์มีสถานะบุคคลเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยผลของกฎหมายคือมาตรา ๒๓ แห่งพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๔ พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งมีใช้เป็นการได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติแต่อย่างใด ดังนั้นนางสาวฟองจันทร์จึงเป็น“ผู้ทรงสิทธิ”หรือ“ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” ทั้งตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง รวมถึงตามการตีความของสำนักงานกกต.

๑๑. นอกจากนี้ สิทธิการเลือกตั้งของนางสาวพองจันทร์ ยังได้รับการรับรองและผูกพันรัฐไทยในฐานะรัฐภาคีตามข้อ ๓ และข้อ ๒๕ แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.๑๙๖๙ และข้อ ๗ และข้อ ๒๑ แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.๑๙๔๘

๑๒. ภายใต้กฎหมายทั้งในระดับรัฐธรรมนูญ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรอง รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย มีความเห็นว่า การที่เขตจตุจักรปฏิเสธสิทธิทางการเมืองของนางสาวพองจันทร์ เป็นการกระทำที่ขัดต่อมาตรา ๙๙ รวมถึงหลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๗ แห่งรัฐธรรมนูญฯ อันอาจนำไปสู่การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองของเขตจตุจักร

ทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย จึงเรียนมาเพื่อขอคำชี้แจงต่อกรณีดังกล่าว ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เขตจตุจักรในฐานะหน่วยงานทางปกครองจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิทางการเมืองของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

สำเนาถึง

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
๓. อธิบดีกรมการปกครอง
๔. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
๖. ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ
๓๔๑/๒๓ ซ.จรัสสินทวงศ์ ๓๑/๑
ถ.จรัสสินทวงศ์ แขวงบางขุนศรี
เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรสาร (๖๖) ๒-๘๖๖-๕๔๙๔

Stateless Watch
341/23
Soi Jarunsanitwong 31/1
Jarunsanitwong Rd.,
Bangkhunsri Sub-District
Bangkoknoi District
Bangkok 10700
Tel-Fax. (66) 2 -866-5494
statelesswatch@gmail.com

ที่ฝสร.๓/๒๕๕๒

วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอให้ชี้แจงความคืบหน้าและข้อหารือทางกฎหมาย
ประเด็นความล่าช้าในการพิจารณาคำขอลงรายการสัญชาติไทย
ของผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ
พ.ศ. ๒๕๐๘ ฉบับแก้ไข เพิ่มเติมครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๑
กรณีของพระวันวิวิธ อภิญาโณ

เรียน นายอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

สืบเนื่องจาก โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch)

ร่วมกับองค์กรเครือข่ายคือ โครงการแสวงหาคำความรู้ในการบังคับใช้
กฎหมายใหม่เพื่อแก้ปัญหาความไร้รัฐและไร้สัญชาติของมนุษย์ในสังคมไทย
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับการร้องขอความช่วยเหลือ
ด้านกฎหมายจากพระวันวิวิธ อภิญาโณ เนื่องด้วยอาจมีความเป็นไปได้ว่ามี
การปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าโดยสำนักทะเบียนอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
ในการพิจารณาคำขอลงรายการสัญชาติไทยของผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓
แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๔ พ.ศ.
๒๕๕๑

ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่าย จึงเรียนมาเพื่อขอให้ทางสำนัก
ทะเบียนอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงต่อ
กรณีดังกล่าว พร้อมกันนี้ โครงการฯและองค์กรเครือข่ายขอเรียนข้อหารือ ข้อ
กฎหมายและความเห็นทางกฎหมายต่อกรณีของพระวันวิวิธ ดังต่อไปนี้

๑.เรียนขอให้สำนักทะเบียนอำเภอเมืองชี้แจงถึงเหตุผลที่ทางอำเภอ
เรียกให้พระวันวิวิธ หรือผู้ยื่นคำขอฯ ต้องยื่นคำขอลงรายการสัญชาติตาม
มาตรา ๒๓ ถึง ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรกในวันที่ ๔ มิถุนายน และวันที่ ๑๗ กันยายน
พ.ศ.๒๕๕๑ และฉบับใดที่ถือได้ว่าเป็นฉบับที่ทางอำเภอลงรับคำขอและลงรับ
เมื่อใด

๒. ทางโครงการฯ ขอเรียนหาหรือว่า การใช้อำนาจหน้าที่ของสำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักงานเขตโดยนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตตามมาตรา ๒๓ นั้นเป็นอำนาจผูกพัน (Mandatory Power) กล่าวคือ เมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้เกิดขึ้นแล้ว องค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง ซึ่งในที่นี้คือ สำนักทะเบียนอำเภอเมืองจะต้องออกคำสั่งทางปกครอง คือ คำสั่งอนุมัติหรือไม่อนุมัติลงรายการสัญชาติไทย

ตามมาตรา ๒๓ และหนังสือสั่งการโดยกรมการปกครอง ได้กำหนดแนวทางการพิจารณาประเด็นข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบที่สำนักทะเบียนต้องพิจารณาเพื่อการออกคำสั่งอนุมัติลงรายการสัญชาติตามมาตรา ๒๓ นั้น มีเพียงว่า บุคคลผู้ยื่นคำขอฯ มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่ทำให้บุคคลดังกล่าวได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ หรือไม่ อันได้แก่ข้อเท็จจริง ๓ ประเด็น คือ หนึ่ง-บุคคลผู้ยื่นคำขอฯ เป็นบุคคลที่เกิดในประเทศไทยและเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗, สอง-มีชื่อและรายการบุคคลในเอกสารการทะเบียนราษฎร และสาม-มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่งอยู่จริงติดต่อกันในประเทศไทย และมีความประพฤติดีหรือทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม (โปรดดูหนังสือสั่งการ มท.๐๓๐๙.๑/ว๑๕๘๗ ลว ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑) และการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งอนุมัติหรือไม่อนุมัตินั้น นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตจะต้องดำเนินการให้เสร็จภายในระยะเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น (โปรดดู ข้อ ๔ หนังสือสั่งการ มท. ๐๓๐๙.๑/ว๑๕๘๗ ลว ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

ดังนั้น จึงเป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่นายอำเภอจะต้องปฏิบัติหน้าที่พิจารณาว่าผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติที่จะได้สัญชาติตามกฎหมายหรือไม่ หรือมีหน้าที่ที่จะต้องออกคำสั่งทางปกครองอนุมัติหรือไม่อนุมัติคำขอฯ ดังกล่าว

๓. ผู้ยื่นคำขอฯ ได้ติดตามความคืบหน้าของการพิจารณาคำขอฯ มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งโดยวาจาและลายลักษณ์อักษร โดยผู้ยื่นคำขอฯ ได้มีหนังสือทวงถามไปยังอำเภอเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ ทางอำเภอ โดยปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครอง ๕) รักษาราชการแทนนายอำเภอเมืองนครพนม ได้มีหนังสือตอบกลับมาเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๑ โดยชี้แจงใจความว่า “..มีผู้มายื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นจำนวนมาก ซึ่งการขอลงรายการดังกล่าวเป็นอำนาจเฉพาะตัวของนายอำเภอ ขณะนี้อยู่ระหว่างพิจารณา หากได้รับอนุมัติแล้วจะแจ้งให้ทราบต่อไป” (ที่นพ. ๐๑๑๗/ทร.๒๐๐ ลว ๘ ธันวาคม ๒๕๕๑) อาจพิจารณาได้ว่าไม่มีเหตุผล และอำเภอยังคงละเลยการปฏิบัติหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงแนวปฏิบัติที่กรมการปกครองกำหนดให้ผู้รักษาราชการแทนในลำดับแรกตามคำสั่งอำเภอเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติแทนได้ ในกรณีที่นายอำเภอไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้เป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๑๕

วัน (ดู ข้อ ๖ มท. ๐๓๐๙.๑/ว.๙๔๘๙ ลว. ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑) โดยพฤติการณ์ดังกล่าวนี้ ย่อมเป็นเงื่อนไขให้ผู้ยื่นคำขอฯ มีคุณสมบัติเป็นผู้มีอำนาจยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำสั่งให้อำเภอเมืองปฏิบัติหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด (มาตรา ๙ วรรค ๑ (๒), มาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒ และมาตรา ๗๒ (๒) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙)

๔. ทางโครงการฯ และองค์กรเครือข่ายขอเรียนว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรนั้น โดยเฉพาะสิทธิในการเป็นผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว บุคคลจะสามารถใช้สอยสิทธิได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อได้รับการรับรองโดยกระบวนการทางทะเบียนราษฎร คือการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนราษฎรและได้รับเอกสารแสดงตนว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทย ความล่าช้าในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามสถานะบุคคลที่มี โดยมิเกิดผลจากการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร อันนำไปสู่การเสียโอกาสในด้านต่างๆ ของชีวิต รวมถึงนำไปสู่การสิทธิและเสรีภาพที่ถูกละเมิดอันเนื่องมาจากความล่าช้าในการได้รับการรับรองว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยงานทะเบียนราษฎร ย่อมอาจเป็นเหตุแห่งละเมิดในสิทธิเสรีภาพของผู้ยื่นคำขอฯ อันสามารถใช้เป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินชดเชยความเสียหาย (มาตรา ๗๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ) อีกทั้งหากพบว่าเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต อาจเป็นเหตุให้เกิดความรับผิดทางอาญา (ประมวลกฎหมายอาญา ม.๑๕๗)

ทางโครงการฯและองค์กรเครือข่าย จึงเรียนมาเพื่อขอคำชี้แจงต่อกรณีดังกล่าว ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า อำเภอเมืองนครพนมในฐานะหน่วยงานทางปกครองจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายใหม่เป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง รวมถึงเพื่อเป็นการคุ้มครองและรับรองสิทธิทางการเมืองของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ และขอขอบคุณมาล่วงหน้าถึงความเข้าใจในปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติต้องเผชิญในการดำรงชีวิต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล)

นักกฎหมาย

โครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ

สำเนาถึง

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๒. ประธานกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา
๓. ผู้อำนวยการสถาบันตำรวจราชานุภาพ
๔. อธิบดีกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
๕. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ
๗. ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาคผนวก

สรุปผลความคืบหน้า

ติดตามการบังคับใช้กฎหมายใหม่ - พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551	ความคืบหน้า
<p>➢ <u>ที่ฝสร.1/2551 ลงวันที่ 29 พ.ค. 2551 / ถึงนายอำเภอเชียงดาว จ.เชียงใหม่</u> กรณี ปฏิเสธการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551</p>	-นายวิชัย ผู้ร้องเรียนได้รับการลงรายการสัญชาติไทย เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2551
<p>➢ <u>ที่ฝสร.2/2551 ลงวันที่ 30 พ.ค. 2551 / ถึงนายอำเภอเมือง จ.เชียงราย</u> กรณี ปฏิเสธการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 และการเรียกพยานหลักฐานเกินความจำเป็น</p>	-มีการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทย
<p>➢ <u>ที่ฝสร.3/2551 ลงวันที่ 18 มิ.ย. 2551 / ถึงนายอ.คลองใหญ่ จ.ตราด</u> กรณี ปฏิเสธการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 และการเรียกพยานหลักฐานเกินความจำเป็น</p>	-นายหมาเบ้ม ผู้ร้องเรียนได้รับการลงรายการสัญชาติไทย เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2551
<p>➢ <u>ที่ฝสร.4/2551 ลงวันที่ 20 มิ.ย. 2551 / ถึงนายอำเภอแม่สาย จ.เชียงใหม่</u> กรณี การกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กรอกข้อมูลว่าเป็น “คนต่างด้าว”</p>	-นางคำและด.ช.เอกชัย อินคำ ผู้ร้องได้รับการลงรายการสัญชาติไทยเรียบร้อยแล้ว

<p>ติดตามการบังคับใช้กฎหมายใหม่ - พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551</p>	<p>ความคืบหน้า</p>
<p>➢ <u>ที่ฝสร.5/2551 ลงวันที่ 8 ก.ค. 2551 /</u> <u>ถึงนายกเทศบาลเมืองน่าน จ.น่าน</u> กรณี การกำหนดให้ผู้อยู่ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กรอกข้อมูลว่าเป็น “คนต่างด้าว”</p>	<p>-นายไรรนาด ผู้ร้องเรียนได้รับการลงรายการสัญชาติไทย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2551</p>
<p>➢ <u>ที่ฝสร.6/2551 ลงวันที่ 15 ก.ค. 2551 /</u> <u>ถึงนายอำเภอจ.ลำปาง</u> กรณี ปฏิเสธการรับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551</p>	<p>-อำเภอจ.ลำปางดำเนินการรับคำร้องแล้ว</p>
<p>➢ <u>ที่ฝสร.7/2551 ลงวันที่ 25 ก.ค. 2551 /</u> <u>ถึงนายอำเภอสังขละบุรี จ.กาญจนบุรี</u> กรณี ไม่ลงวันที่รับคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551, ไม่ให้ผู้อยู่ยื่นคัดสำเนาเอกสารคำร้องฯ ,การตั้งคณะทำงานพิจารณาคำร้องฯ, และให้นำพยานมาในวันยื่นคำร้องฯ</p>	<p>-นางสาวแอร ผู้ร้องเรียนได้รับการลงรายการสัญชาติไทย เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2551 แต่อำเภอสังขละบุรียังมีการตั้งกรรมการพิจารณาคำร้องตั้งเช่นเดิม</p>
<p>➢ <u>ที่ฝสร.11/2551 ลงวันที่ 26 ธ.ค. 2551 /</u> <u>ถึงผอ.รพ.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน และ</u> <u>เลขาธิการสปสช.</u> ➢ <u>ที่ฝสร.12/2551 ลงวันที่ 26 ธ.ค. 2551 /</u> <u>ถึงนายกรัฐมนตรี</u> กรณี การปฏิเสธสิทธิในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตาม มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551</p>	<p>-วันที่ 30 ธันวาคม 2551 ทางรพ.สบเมยได้แจ้งให้นางสาวมีตาไปทำบัตรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเรียบร้อยแล้ว -และวันนี้ 5 มกราคม 2552 รพ.สบเมยได้ส่งหนังสือชี้แจงกลับมา</p>

<p>ติดตามการบังคับใช้กฎหมายใหม่ - พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551</p>	<p>ความคืบหน้า</p>
<p>➢ ที่ฟสร.1/2552 ลงวันที่ 9 ม.ค. 2552 / ถึงประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง</p> <p>➢ ที่ฟสร.2/2552 ลงวันที่ 9 ม.ค. 2552 / ถึงผู้อำนวยการเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร</p> <p>กรณี การปฏิเสธสิทธิทางการเมืองของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551</p>	<p>-เขตจตุจักรได้ยอมรับว่านางสาวฟองจันทร์ สุขเสน่ห์ เป็นผู้มสิทธิเลือกตั้งแต่ไม่สามารถเพิ่มชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดว่า</p> <p>“มาตรา 39 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้ใดเห็นว่าตนหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียน บ้านของตน ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบวัน“</p> <p>-เขต จตุจักร จึงให้นางสาวฟองจันทร์ เขียนใบคำร้องขอเพิ่มชื่อและระบุเหตุผลที่นางสาวฟองจันทร์มาเพิ่มชื่อล่าช้า และแนะนำให้มายื่นคำร้องกรณีที่ไม่ได้มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน ภายหลังเพื่อไม่ให้เสียสิทธิทางการเมืองอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง</p>
<p>➢ ที่ฟสร.3/2552 ลงวันที่ 29 ม.ค. 2552 / ถึงนายอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม</p> <p>กรณี ความล่าช้าในการพิจารณาคำขอลงรายการสัญชาติไทยของผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพ.ร.บ.สัญชาติพ.ศ. 2508 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551 กรณีของพระวันวิวาท์ อภิญญาโณ</p>	<p>-อยู่ระหว่างติดตามความคืบหน้า</p>

รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร/อาจารย์แหวน

จากนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการค้าระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนถึงวันนี้ “อาจารย์แหวน” คือคำเรียกจากลูกศิษย์ และคือนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านสถานะบุคคลและสิทธิคนสำคัญคนหนึ่งที่มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ “คนไร้รัฐ-ไร้สัญชาติ” ในประเทศไทย

เรคคอร์ดหลายหน้ากระดาษที่ระบุถึงผลงานและประสบการณ์งานทางวิชาการและการผลักดันให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและนโยบายด้านสถานะบุคคลและสิทธิ รวมถึงงานขับเคลื่อนทางสังคม ก่อนหน้านั้นไม่กี่ปีดำรงตำแหน่งอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, อนุกรรมการการศึกษาหามาตรการในการแก้ไขปัญหาเด็กไร้สัญชาติ คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา (อดีต)รองประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะทางกฎหมายและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย สภานิติบัญญัติแห่งชาติ รองประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพ.ร.บ.สัญชาติและการทะเบียนราษฎร ฯลฯ ตำแหน่งที่ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องนับแต่ปี 2542 คือเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่น สภานายความ ฯลฯ รวมถึงเป็นที่ปรึกษา“อย่างไม่เป็นทางการ” ให้กับโครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

อาจารย์แหวนเรียกตัวเองว่าเป็น “แม่ทัพหลัง” ให้เหล่าลูกศิษย์ในงานสถานะบุคคลและสิทธิ มีบทบาทต่อแต่ละก้าวสำคัญของประเด็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติในสังคมไทย แรงผลักดันล่าสุดของอาจารย์แหวน คือการสร้างและผลักดันให้เกิด*แนวคิดใหม่*ในการจำแนกกลุ่มคนที่มีปัญหาสถานะบุคคลและการให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาสถานะบุคคล เรียกสั้น ๆ ว่า “ห้าคุณหก”

อาจารย์แหวนเปรียบเทียบว่า “นักกฎหมายก็ไม่ต่างไปจากหมอ แต่เป็นหมอความที่ทำหน้าที่รักษาคนไข้ที่มีปัญหาโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ ซึ่งกฎหมายจะกลายเป็นเพียงแค่กระดาษไร้ค่า หากไม่มีใครรู้จักหยิบมันใช้”

อาจารย์แหวนให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็งทั้งในเชิงองค์ความรู้และกำลังใจให้โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐพัฒนางานด้านวิชาการและขับเคลื่อนสถานะองค์กรขึ้นเป็นสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ หรือ SWIT (และเป็นคนตั้งชื่อนี้)

รศ.สมชาย ปรีชาศิลป์กุล/อาจารย์เล็ก

ศิษย์เก่าคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มต้นงานพัฒนาองค์ความรู้และให้ความเห็นทางกฎหมายและสังคมศาสตร์ผ่านบทความตามหน้าหนังสือพิมพ์ตั้งแต่สมัยเป็น “นักกิจกรรม” ในมหาวิทยาลัย เริ่มต้นงานวิชาการในสถาบันการศึกษาโดยการเป็นอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อ 10 ปีก่อน เชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านนิติปรัชญา สนใจและให้การสนับสนุนงานด้านให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายต่อ

ปัญหาชาวบ้าน รวมถึงประเด็นปัญหาสถานะบุคคลและสิทธิในพื้นที่ภาคเหนือในฐานะนักวิชาการจนถึงปัจจุบัน สามปีที่ผ่านมาดำรงตำแหน่งคณบดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

บุคลากร

ปิ่นแก้ว อุ๋นแก้ว/แก้ว

อยู่ในสายงานพัฒนามาตั้งแต่เรียนจบ เรียนด้านคณิตศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่สนใจงานด้านการชิตเขียนและกลุ่มชาติพันธุ์ มีโอกาสในการทำงานด้านสื่อในช่วงระยะเวลาหนึ่งในหนังสือพิมพ์กระแสหลัก และสื่อทางเลือก www.prachatai.com

กลับเข้าสู่การเป็น “นักพัฒนาเอกชน” อีกครั้ง ร่วมก่อตั้งโครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ (Stateless Watch) ในตำแหน่งผู้ประสานงาน ปัจจุบันเป็นผู้ประสานงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ (SWIT) และอีกเวทีในการเรียนรู้ในบทบาทอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ อนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่น สภานายความ ระหว่างการทำงานและเรียนรู้ประเด็นเรื่องคนไร้รัฐไร้สัญชาติ พร้อมกับทำงานชิตเขียนตามโอกาสชีวิตอำนวย

ดร.ฉวี ไพศาลพาณิชย์กุล/ตัว

เกี่ยวพันกับงานด้านสถานะบุคคลตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปัจจุบันในฐานะอนุกรรมการและเลขานุการ (ปี 2548) อนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่น สภานายความ, เริ่มต้นงานวิชาการด้านสถานะบุคคลเมื่อครั้งเป็นนักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ และพัฒนางานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “สิทธิในการได้รับเอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลของคนไร้รัฐในรัฐไทย”

ร่วมก่อตั้งโครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ (Stateless Watch) ในตำแหน่งนักกฎหมาย ปัจจุบัน เป็นนักกฎหมายประจำสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ (SWIT)

อดิศร เกิดมงคล/บอม

เชี่ยวชาญด้านแรงงานข้ามชาติ ทำงานพัฒนาเอกชนในแวดวงของแรงงานข้ามชาติมากกว่าสิบปี ซึ่งมีบทบาทในการชิตเขียนและให้ความเห็นผ่านเวทีต่าง ๆ เพื่อสื่อสารความเข้าใจต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

เป็นอนุกรรมการในอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติและผู้พลัดถิ่น สภานายความ, ทำงานพาร์ทไทม์ที่ International Rescues Committee (IRC) และเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ร่วมก่อตั้งโครงการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ (Stateless Watch) ปัจจุบันเป็นนักวิจัยประจำสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสภาวะไร้รัฐ (SWIT)

อัจฉรา สุทธิสุนทรินทร์/มิว

เข้าสู่งานด้านพัฒนาเอกชนโดยเป็นอาสาสมัครนักกฎหมายของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม และเรียนรู้งานด้านสถานะบุคคลกับมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขาในระยะเวลาร่วมสองปี

ปัจจุบันเป็นเลขานุการและผู้ช่วยทางวิชาการ รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรืออาจารย์แห้ว ซึ่งยังทำงานเกี่ยวพันกับงานด้านสถานะบุคคลและสิทธิอย่างต่อเนื่อง

กิตติวีรญา รัตนมณี/ใหม่

นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์หัวข้อ “ราษฎรต่างด้าวในทะเบียนราษฎรไทย” และทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยทางวิชาการ รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บงกช นภอัมพร/เดือน

จากวันแรกที่ขออนัดพบกับ “อาจารย์แห้ว” เพื่อขอเข้ามาเป็นผู้ช่วยในการทำงานด้านสถานะบุคคลของสาวน้อยผอมบาง จนก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ ในบทบาทครูใหญ่ “โรงเรียนสำหรับคนไร้รัฐคนไร้สัญชาติ” ส่วนหนึ่งของ “โครงการห้องเรียน คลินิก และสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่ประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติในสังคมไทย (C-C-L)”

เป็นผู้ประสานงานโครงการต่อยอดคลินิกกฎหมายชาวบ้าน (ด้านสถานะและสิทธิบุคคล) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่, และผู้ประสานงาน คณะที่ปรึกษาในการจัดทำรายงานประเทศตามกติการะหว่างว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR Country Report) ภายใต้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พร้อมๆ กับเรียนปริญญาโท สาขาสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ หัวข้อ “Roles of International Organization on Legal Personality and Rights Management for Stateless Person in Thailand”

จุติมาศ สุกใส/จ๊อบ

ชื่นชอบและถนัดงานวิจัยกว้างๆ อีกบทบาทจึงเป็น “นักวิจัยอิสระ” ซึ่งสนใจประเด็นเรื่องผู้ลี้ภัยแรงงานข้ามชาติ เผยแพร่งานเขียนผ่านกิจกรรมมูลนิธิสื่อสาธารณะและสำนักข่าวชาวบ้าน www.thaipeoplepress.com

พร้อมกับสถานะนักศึกษาปริญญาโท สาขาสตรีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ หัวข้อ “ชีวิต ญาณวิทยาสตรีนิยม กับวิธีวิจัยสิทธิมนุษยชน กรณีศึกษา ไบอนุญาตข่มขืน”